وتیان تەواو...
هەرچیش بکات پەلەکوتێی کوێرانەیە
ئەو گەوجانە، نەیانزانی
بەهای خەمی کۆچی سوورت
گەورەترین شیعرانەیە!

***

وتی: کاروان کەوتە ڕێگە،
وا لە دواوە تەمەڵەکان تازە بەدوای
پشتێنیاندا وەکو سۆل سۆلە گڕ ئەخۆن
وتم: بۆ ناڵێی زۆرزانان
تا مەچەکیان لە چێشتایە و
دڵپاکەکان تازە -بسم الله-
دەست ئەشۆن!

۱۹۸۳/۳/۱۲

***

کوڕە کەچەڵی سێ برا!
هەرچەند ئەڵێی کوا حیسابم؟
هەموو شتێ بۆ خۆیانە
تێلا نەبێ... تێلای قورسی برایەتی
کوڕە کەچەڵ، بۆ تۆیانە!

۱۹۸۳/۳/۱۲

***

لەبەر باران ڕاوەستام و
وەکو باران فرمێسکم ڕشت،
تۆ نەهاتی!
ئای کچەکە،
چەند منداڵی،
چەند دڵ ڕەقی،
چەند بەزاتی.

۱۹۸٤/۳/۲۰

***

شاعیرێکی دیبوو وتی:

وا دێمەوە بۆ نیشتمان،
هەتاکوو تۆم زۆر خۆش بوێت
منیش ئەڵێم:
تۆ لە کوێ بیت، ئەو جێگەیە نیشتمانم
ڕووت لە کوێ بێ...
ئەو ڕێگەیە ڕێی ژیانم.

۱۹۸٤/۳/۲۰

***

شاعیرێکی دیبوو وتی:
ئەو کەسانەی عاشقۆکەن
ناوی هەموو یارەکانیان،
لە بیر ئەکەن بۆ دوایین یار!.
چونکە جەنابی گەورەیە،
ئیتر هیچیان لە بیر ناکات
گشتیان ئەکات بەکەنیزەک
بۆ یاری نوێی ئێجگار لە بار!،
منیش ئەڵێم:
ئەوەتای هەم هەر تۆی یارم
جگە لە تۆ، هەتا ئەمرم
بۆ کەسیکەی ناکەمەوە دەرگای شارم
بەناوی کەس ناکرێتەوە گوڵی زارم
لە سێبەری تۆدا نەبێ
نای گرمەوە کۆڵ و بارم.

۱۹۸٤/۳/۲۰

***

ڕۆژێ ناخی خۆم کردەوە...
بەچراوە پیایا گەڕام
لە زۆر جێ دا
دەستەو نەزەر ڕادەوەستام
ئەچوومەوە دۆخی ئیلهام

که ورد ئەبوومەوە ئەموت:
بۆ ویرانە ئەو هەڵوێستە؟،
بۆچی خوارە ئەو هەنگاوە؟
ئەوە کووچەی ئەوینمە
سەدان مۆمی شیعرم هەیە
بۆ یەکێکیان هەڵنەکراوە؟!
ئەوە جێگەی سووتانمە
بۆ پشکۆیەک جێ نەماوە؟
ئەوە دەرگای ئازارمە
سەرکڵۆمە و خڕ کراوە!
ئەوە پیشانگای یادمە
نای کەنەوە داخراوە!
کە گەیشتمە بارەگای تۆ...
بۆ خۆم چەقیم
ئەوساکە چاک تێگەیشتم
تەنها لەبەر تۆیە ئەژیم

١٩٨٢/١١/١٣

***

لە بۆدابست،
لە گوێ ڕووباری دانووبدا دانیشتبووم
خەمی خۆمم بە با ئەداو
دڵی خۆمم ئەدایەوە
کیژێکی جوانی کرێکار دای بەلامدا
دوگمەی سینەی توند و تووڕەی
لە خۆیەوە دەکرایەوە
بازی چاوانم بۆ هەڵدا...
ئیتر بینیم:
هەموو جوانیی هەنگاریا
لە ڕووباری مەمکەکانیا دەشنایەوە
گیانم کرد بەدوو کەرتەوە
کەرتی یەکەم خۆزگەیەک بوو
لە بۆدابست و دانووب و

کارگەی جواناندا مایەوە
کەرتی دووەم بوو بەخەمێک
لە کۆڵم دا دەقی بەست و
گرێ کوێرەی نەکرایەوە.

١٩٨٠

***

پرسیم... شەیتان کەی پەیدابووی؟
– لەو ڕۆژەوە (هی من)، (هی تۆ)
هاتە گۆڕێ،
(هی من)ەکان بوون بە (ئێمە)
(هی تۆ)کانیش بوون بە (ئێوە)
کێ بەرکێ یەک لە نێوانە
لەم سەرەوە (ئێمە) ڕەوا
(ئێوە)ش زۆردار،
لەو سەرەوە (ئێوە) ڕەوا،
(ئێمە)ش زۆردار،
هەر خۆم بە (من)ی مامەوە
جێگەم کەوتە لای سەرووی شار
تەشتی (هی)یەکانم لایە
هەرچی ڕەواو ناڕەوایە...
لەو ڕۆژەوە تیا سەودایە،
بۆ تۆماری دوایین بڕیار
کێیە؟. کە (من) پێ شێل ئەکا
کێ ئەبێتە چڵکاوی شار؟!

١٩٨١/٧/١٢

***

لەژێر دارا ڕایان کێشا
لەژێر بارا ڕایان کێشا
لەسەر دەفەی شان و ملی
هەڵ ئەپەڕی پشکۆی ئاگر

جارێکی کەیش، دیسان زیاتر
داخێک لە دەر، داخێک لەناو
شەقێک لەسەر، تفێک لە چاو
ڕاچڵەکینێ بەشڵپەی ئاو
عومرێک هێزی بیرکردەوە
پێڵووی چاوێکی هەڵبڕی
دەلاقەیەک، خورپەی خۆری
چێشتەنگاوی دا بەڕووی دا
ئێشی لەشی کۆکردەوە لە ناخیدا
وەک مەی تەقی بەسەر لێوی
پەرداخیدا،
مەست بوو نەخەوت
مردوو نەکەوت
١٩٨١/٤/٢٤

***

چوومە شاری لنیگە و قووچان
ویستم وەک خۆم تیایا بژیم
دەم و چاوێ لە بەر پێما
بە زمانی
پاشقولێکی وەهای لێدام
هەردوو قاچم کەوتە حەوا
سەرم بردە لای سەریەوە،
هەرتف مابوو لەناو دەمما
هەموویم دا بەڕووی ئەوا.
١٩٨١/٢/٢٣

***

ئەوەتی من پێم گرتووە خەمی خەڵکم لە کۆڵایە
کە ڕۆژ هەڵدێ تا ئێوارە
هەمووی هەر لە باوەشمایە
بۆ تاریکە چرایەکی وا هەڵ ئەکەم

لە ڕەنگی جوانی دنیایە
کەچی هەر سەیر لەوەدایە
من شاعیری میللەتێکم
سەدان ساڵە بەری خۆری لێ ئەگیرێ و
وەکو پێویست کەسێک بەخەمیەوە نایە!
١٩٨٠/١٠/٢

***

پارچە هەورێکی شی و شیتاڵ
ئاڵابووە باڵای شاخێ...
خۆی ڕاگرێ
کە لێم پرسی... وتی کاکە...
هەورێکی قورس و ئاودار بووم،
هاتم و چووم
بەناو لووتکەی شاخەکاندا تەنیمەوە
هەرچیم پێ بوو بەدڵ بەخشیم
سەرکەوتم و
وردە وردە ڕەویمەوە،
١٩٨١/٢/١٩

***

هۆ شۆخ و شەنگ،
کوا سوحبەتێ؟
کێ تۆی لە من حەرام کرد و
دەرگای حەزمی دا بەیەکا
ئەو دروشمە، ئەو یاسایە
پێڵاوێکی بەهادارە
هەرکەس هەی بێ لە پێی ئەکا
منی هەژاریش، ئاخ و داخ
بۆ تاسەی خۆم ئەدەم بە با
کەچی هێشتا ترسم هەیە
نەبا، نەیارێک گوێی لێ بێ نەبا، نەبا
١٩٨١/٣/٩

***

ئەی «چەنیتا» ناو خۆشەکە
پڕ بەدڵی میمکە (سۆفیا)
تۆ نازاری
وەکو ئاوی (ڤیتۆشاکە)
پاکی، ڕۆشنی، سازگاری
لە کێڵگەکانی ولاّتا پەڵەی وەکو
سینە و مەمت پەیوەست نییە.
دەروونی هیچ شاعیرێکی (بۆلگاریا)
وەکو چاوانت مەست نییە.
(ڤارنا) خۆی و دەریا و دەری
هەر ناگاتە ئەو پەرچەمەت،
کە خۆت بۆناز ئەی هەژێنی
مەلی هیچ سەر لقی دارێ
وەکو مەلی چاوت نییە
باڵی بدەی، بیخەوێنی.
وا من ئەڕۆم جێت ئەهێڵم
دڵم پڕ تاوە، پڕ تۆفە
لە تۆ جوانتر، لە تۆ ڕێک تر
لەم خاکەدا...
هەر دیداری «دیمترۆف»ە.

تەمووز ۱۹۸۰

***

کوردێک چووە بن دارێکی کۆنەساڵ و
لێی ڕاکشا
دارە بوو بەخەوێکی خۆش
بەسەر هەموو لەشیا ڕژا
دەستی گەیشتە دامێنی مامە (کاوە) و
چوو بەگژیا
کە تۆ میشکی ئەژدەهاکت
بە دەستی خۆت پان کردەوە

بۆ گرەوی ئەو نەورۆزەت
بۆ نەتەوەت نەبردەوە؟!...

***

«س» ڕووبارێک هاتە ڕێگەی،
هەرچەند گەڕا بووارێکی بەرچاو نەکەوت
لەم بەرەوە تاریکایی بەسەر کەڵدا هاتە خوارێ
لەو بەرەوە شیرینەکەی چاوەڕێ بوو بگاتە لای
لە نێواندا ڕووبارەکە ئەی نرکان و لرفەی ئەهات:
- ئەوەی ڕێگەی بەرەویارە. تا، تاریکەم نەپۆشیوە،
بۆ نێرینە باخۆی هەڵکات،
ئەوەی پێی خستە نێرینە بوواری
نوێ دروست ئەکات

۱۹۸۰/۹/۷

***

لە «بۆدابست»
کیژۆڵەیەک
پڕ سەردەستێک ڕۆژنامەی نوێی
بۆ فرۆشتن هەڵگرتبوو
بە ئاسۆگەی سینەیەوە
دوو گلۆپی دەنووک ئاڵی هەڵکردبوو
ئیتر گیانم شەوارە بوو،
لەوێ جێماو نەهاتەوە
ئێستەش لەبەر ڕووناکییان
پیت بەپیتی ڕۆژنامەکان ئەخواتەوە
لە (دانووب)ی داوێن سەوزا
شەو ئەداتە دەستی ڕۆژو
ڕۆژیش بەخەم ئەکاتەوە.

۱۹۸۰/۹/۱

***

چاوم گرتە چاوەکانی...
تیا قەتیس ما
ناچار شیعرێکم خوێندەوە لەلاوکا

فرمێسک هاتە نێو کەچنیگای
ئەی چاوەکەم ستایش کە
لەگەڵ دڵۆپێ تۆش ڕژای!
١٩٨٠/٩/١

***

شیعرێکم هەڵکرد بۆ دارێ
مەلێکی جوانم بۆ بگرێ.
کە دەستم برد بیهێنمەوە
لادیوارێ
بەسەر سەرما هاتەخوارێ!.
١٩٨٠/٩/١

***

وتم: ئەی کیژە جوانەکە...
زۆر تینوومە
پەرداخێکم ئاو بدەرێ
وتی: بۆچی خۆ کانی نیم،
لەسەر ڕێگەی هەموو وێڵێ
هەرکامیان هات خۆی تێرا و کاو
بڕوات منیش جێ بهێڵێ!
١٩٨٠/٩/١

***

خاڵێک لەسەر گۆنایەکی
پەرداخ درا و هەڵئەپەڕی
بە چاو ویستم بیقۆزمەوە،
بە دەست ویستم بیگرمەوە
بە لیو ویستم هەڵی مژم
گیانم وتی: نەکەن نەکەن...
تاسەی عومری ڕابووردوومی پێ ئەکوژم
١٩٨٠/٩/١

***

من بەتاڤگەی چاوەکانیا هاتمە خوارێ
ڕژامە ناو سینە و مەمان
کە گاردی دوگمە پێی زانی...
یەخەی داخست.
لە نێوانی مەمکەکانیا
نیگایەکی منیشی کوشت
١٩٨٠/٩/١

***

ئەدیبێ مرد،
دراوسێکان کۆ بوونەوە،
چۆن بەڕێی کەن!،
بۆ کام ئاسمانی هەڵبڕن؟!
دەنگێک وتی:
لە جێی خوێدا بۆ نای کێشن؟
لە جێی خوێدا بۆ نای نێژن؟!...
١٩٨٠/٩/١

***

خەبەرێکی لە ناکاتدا...
وا دەروونمی هێنایەکۆڵ،
جۆشا، جۆشا
ڕێگەم بڕی، شاران گەڕام،...
سەرم کرد بەدەیان کۆشا
زەوی، هەمووی هەڵگەڕاوەو،
بوو بەباری پشت و شانم،
هەرچی ئەشک و ئاهم هەبوو
بە دوو سێ قوڵپێ ڕژانم،...
دەستم دایە بەر ئەژنۆم و
خۆم خواردەوە
هەرچی خەمی قورسم هەبوو،
لەو لامەوە ئەمشاردەوە

تەنها خەمی ئەو خەبەرە...
ئەی دا لە دەرگای گیانم و
ئەی وت: ڕێگە هەر خەتەرە
١٩٨٠/٤/٣٠

***

پەڵە گەنمی سینە و مەمکی کچێکم دی،
ئاوەنیا بوو...
خشت هەڵچوو بوو، گوڵێکی لێ نەشکابووەوە
هەر کەواقی ورمی بینی،
دوگمەکانی دا بەیەکاو دوورکەوتەوە
بەڵام کارژۆڵەی چاوی من
وەکو شەماڵ...
کەروێشکەی خستە سینەی قاڵ
١٩٨٠/٣/٣٠

***

عارەق خۆرێک...
پەیتا پەیتا پێکی خەستی خۆی هەڵ ئەدا،
هەرچی سەگی جوێنی دڕبوو
لەسەردەم و لە ژیانی نوێی بەرئەدا
وتم: بۆچی،
بۆ سەرخۆشیی ئابەم جۆرە بشکێتەوە؟
وتی: جەناب تۆ نازانی
قفڵە کوێرەی ئەم ژیانە
بە کلیلی ئەم زووخاوەیش ناکرێتەوە!.
١٩٧٩/١١/٤

***

ئێوارەیەکی پاش باران...
ئاسکە زێڕینە دای لە شاخ،
خونچە گوڵێک ئەشنایەوە
هەرچی تیشکە ختووکەی دا،

ئێستا و ئەوسایش نەکرایەوە!،
ڕۆژ تووڕە بوو، شەوی هێنا،
بۆ سبەینێ هەڵهاتەوە،...
وتی گەردوون، ئا ئەو خونچە لە پێشوازی بەیانم دا
بۆچی دەمی ناکاتەوە؟!
وتی: چونکە بەوەفایە...،
دڵۆپێ ئەشکی ناکامی
ڕێبوارێکی جوانە مەرگی لە دڵدایە.
١٩٨٠/٣/٣٠

***

ڕۆژێک ترسێک لەولاوە هات
وەک مۆتەکە خۆیدا بەسەر دڵ و سەرما
تەقیەوە بەناو لەش و ناو دەمار و خوێنی گەرما
کە هۆشێکم پیاهاتەوە...
لێی ڕاپەڕیم، خەریک بوو دڵ بکاتەوە
هەرچی نەقدینەی بڕوام بوو
ئەیویست هەمووی بخواتەوە.
١٩٧٩/١١/١٤

***

دوو گیانێکی زۆر ماندووم دی،
وتم: خوشکێ ئەم سکەی تۆ
یاخوا کوڕ بێ!
وتی: زڕبێ!
وتم: بۆچی واڕەش بینی؟
وتی: ئەی بۆ ئەمیش سبەی
ببێ بەقۆچی قوربانی؟
وەکو باوکی، کە ڕۆیشت و کەس نەیزانی!.
١٩٧٩/١٠/٢٧

***

ساڵ بەو عەیام...
شاعیرێک بوو، ویستیان بیکڕن
هەر خۆی نەدا بەدەستەوە
لە نێرینەی شەوەزەنگی شاری کپا

پل بەپلی هەموو لەشیان، بەشیپی قەمچی بەستەوە
بەر لە بەیان،
شیعرێک لەناو دەروونیەوە
خۆی هەڵبڕی تا سەر شانی
خوێندی خوێندی هەتا توانی
لە دڵۆپێ خوێن بەو لاوە،
کەس بەم ئازارەی نەزانی!

١٩٧٩/١٠/٣٠

***

شیعرێک لەگەڵ سەربەستیدا،
لە وەرزێکدا گەیشتنە یەک
شیعر بوو بەبەستە و ئاواز
سەربەستی بەگیانێکی شاد
(مەرگەوەرێ) کەوتە نێوان،
سەربەستی مرد،
شیعریش بوو بەشین و شەپۆر،
بە قرۆپێوان

١٩٧٩/١٠/٢٣

***

لە شارێکدا...
ئافرەتێکی (داوێن پیس)یان
سەربڕی بوو،
کە بۆ تۆماری (حادثە) وێنەیان گرت
جێگە پەنجە و لێوی گەرمی
پیاو ماقووڵانی شار، مابوو...
لەسەر ڕان و سینەی نەرمی!

١٩٧٩/١٠/٢٣

***

لە ئەفریقیا
قولەڕەشێک درابووە بەر.
قامچیداخی پشتی ئەکرا.
نووچێکی دا...

دەستی لە بنچکێک گیربوو
وەک مار دای بەپەنجەیەوە
هاواری کرد...
بۆچی دایکە نیشتمانم؟!
– چونکە پیاوێ وەکو تۆبێ و
ڕانەپەڕێ بەنەوەی خۆمی نازانم!

١٩٧٩/١٠/٢١

***

کچێک– وتیان: وایە و وایە!
سەری هەڵگرت
– زۆر تەواوە، وا ڕەدویش کەوت–
دوو شەو و ڕۆژ کەس نەسرەوت
دۆزیانەوە،
خۆی کوشتبوو
ڕوو سووری خۆی جێ هێشتبوو

١٩٧٩/١٠/٢٠

***

ئاسۆ ڕۆژێک بەخۆری وت:
ئەگەر مژدەی هەڵهاتنت نەدەم چییە؟!
خۆریش وتی:
قەت ناتوانی
ئەگەر مژدەی بەیان نەبێ...
ئاسۆ نییە!

١٩٧٩/١٠/١٧

***

ڕۆژێک منیش لە خۆمەوە بۆ خۆم گریام
لە پڕ شیعرێک لە دایک بوو هاواری کرد
– جێم مەهێڵە...
مەڕۆ مەڕۆ
لەم سەر ئەرزە منیش تەنیام،
لەم سەر ئەرزە منیش خولیام

١٩٧٩/١٠/١٧

***

شاعیرێک و دایکێکی کورد
بە یەکەوە ژان گرتنی...
ئەو شیعرێک و ئەم کوڕێکی بزێوی بوو.
دوای هەژدە ساڵ،
لە سەنگەرێکی تازەدا...
بە سوێندەوە
کوڕە شیعرەی ئەخوێندەوە!

١٩٧٩/١٠/١٧

***

وڵاتیک بوو لە وڵاتان
جەژنی سەربەخۆییان بوو
نمایشێکیان پێک هێنا،
شان و کەمەر
ناوشار و دەر
پڕ بوو لە چەک
پیرەمێردێ وتی: خۆزگە سەد خۆزگایە
لە بریتی هەر فیشەکێ،
کێشی هەموو ئەم ئاسنە
چەپکی گوڵ و گەنم بوایە

١٩٧٩/١٠/١٧

***

تاوی باران لە شاخێکی زۆر سەختی دا
تۆز و خۆڵی ڕووی بەردەکانی ڕامالّی
لە پێدەشت و شیوەکاندا وەک ئاوێنە
لووتکەی بەرزی تیا دەرئەکەوت
لەسەر سەرینی پەڵەهەور چاوی ئەخەوت

١٩٧٩/١٠/١٥

***

مەلێک لەسەر پۆپەی دارێک
بای باڵیدا

من نەمزانی مێ بوو، نێر بوو
بەڵام هەرکە، کەوتە خوێندن
هەڵ نەفڕی هەتا تێر بوو.

١٩٧٩/١٠/١٥

***

لە نێرینەی ڕووبارێکی دڕندەدا
گوڵێک ڕووا،
سەرکەوت، سەرکەوت،
تا گەیشتە دەم ڕەشەبا
هێنای بردی، بردی هێنای
شکانیەوە
شەپۆلێ هات، هەڵی گرت و
لەوبەرەوە لە دامێنی چیایەکدا ڕوایەوە.

١٩٧٩/١٠/١٤

***

شەماڵ کەوتە ناو باخەکەی ئەوبەر ماڵمان
درەختەکان بەختووکە کەوتنە سەما
سەر لقەکان بەپێکەنین ئەشنانەوە
وەک ڕەش بەڵەک بەلای یەکدا ئەشکانەوە

١٩٧٩/١٠/١٤

***

ڕووبارێک هات،
چ هاتنێ، قوڕە سوور بوو
لەو لایشەوە
چەمێکی ڕوون هێدی هێدی
گەردنی خۆی بۆ سایەقە ڕووت کردبوو
لای کردەوە قوڕاوی سوور
هەتا سینگ و بەرمەمکی هات
وەک منالێ ئاگری تێچێ،
بەرەو کۆشی دایکی هەڵات

١٩٧٩/١٠/١٤

چامەکان

هەر چەند ئەکەم ئەو خەیاڵەی پێی مەستم
بۆم ناخرێتە ناو چوار چێوەی هەڵبەستم
گۆران

لەبیرەوەریی
دوو سەد ساڵەی شاری سلێمانیدا

١٩٨٤/٣/١٥

١

«قەڵا چۆلان بێ دەرفەتە،
بێ بەراوە.
سای سێبەری بەیانیان هێشتا قورسە
سێبەری لای ئێوارانی تێ ڕماوە
عەجەم: ئەو گورگە برسییەی
مەرزی خۆری لێ گرتوویین
دەیان جارە پەلاماری ئێرەی داوە.
جێ شارێکم لامەبەستە
هەتاو شەپوڵی لێ بدا
هەموو ڕۆژێ تاریک و ڕوون...
باڵی چاوانی پێ بدا،
بەر فراوان،
سەرە ڕێگەی عێل و کاروان...
بەهاران سەوز،
پاییزان زەرد،
هاوینان سوور،
زستانان سەرد،
دوور لە قەپی گورگی عەجەم
ڕێگەی دەستیشم بداتێ
کە ناچار بووم
لە لمۆزی ڕۆمیش بدەم
عەجەم گورگە و ڕۆمیش دێوە.

پەنای ئێمەی چاو تێ بڕاو،
قەڵای لووتکە و زەرد و کێوە
ئاسۆیەکە وا بەپێوە،
میران ئێوە ڕاتان چییە؟
بە دەربڕینی ڕای ئێوە
ئەم کارەم دێنمە ئەنجام».
میران هەموویان دەنگێ بوون:
– تۆ سەردار و ئێمەیش خوڵام–
– «بەناوی خواو بەپشتی کورد
دێی مەڵکەندیم دەست نیشان کرد»
جێگەی سەرا، جێگەی بازاڕ،
ماڵە میران، مزگەوتی شار،
خەتیان ڕێژرا، دیوار سەرکەوت
لەبەر شەپۆلی هەتاو دا
باڵای شاری بێ ئارایشت
وردە وردە هەستا و دەرکەوت
– «بێن بگەرێین بۆ ناوی شار
ئەم جیگەیە (سیلۆنا) بوو
کە کورد لە ئەسکەندەری دا
هێشتا ئێرە نەسووتابوو
دەمێک دێری (مەلکانی) بوو
مۆڵگەی کارێز و کانی بوو
هەوەڵ پاچی بناغەی شار
موستیلەیەکی دەرهێنا هەڵکەنرابوو،
کۆنە شارمان سیلۆنایە
ئاوازێکی خۆشی تیایە...
ئەموستیلە (سلێمان)ە
ئەمەش بەخت و نگینێکە
باپیریشمان (سلێمان)ە
ئەمەش یادی بەرینێکە»

– کوڕی پاشا (سلێمان)ە
ئەمیش خۆ جێ نشینێکە–
– «با، بانگ بدەین بەگوێی شارا،
بە میرنشیی باباندا،
سلێمانی، سلێمانی
زاری پاراوی پڕ کانی
جێگە ماچی هەتاوی سوور
لە عەجەم دوور لە ڕۆمی دوور
سەرتۆپی شاری شارەزوور»
وردە وردە، ڕازایەوە
لە پایین و لەسەرەوە
پەیتا پەیتا ئەکرایەوە
تەختی (بەبە) سەقام گیر بوو
(ئەزمڕ) بوو بە چەتری سەری
(پیرەمەگروون) چراوگی بەفری هەڵکرد...
(قەندیل) بینیی،
(شاهۆ) چنوور و ڕێواسی بۆ پێگەیان
(دارمازەڵە) لەو بەرەوە
بوو بەقۆڵی سەر دووڕێیان
(تانجەرۆ) تامی شاری نوێی بردە (سیروان)
سیروان گەیاندیە (دیجلە)
دیجلە ڕژایە ناو زریان.
ئاهەنگ گەرمە،
جێ هەڵپەڕکێ زۆر نەرمان و ئاساییە
گەلێک تەختی سەقام گیربێ
هەموو ڕۆژی هەر شاییە!

٢

لەو ڕۆژەوە شاعیرەکان
گۆرانی بێژی شاییتین
ئێمەی شاعیر، ئێمەی وشە

پێوەری باوو باییتین
(بەردە شانی) (نالی مەزن)، (سالم)، (کوردی)،
(مەحوی) خۆی و وشەی وردی،
(مامەڕەزا) لەبیری دێ کە دار الملکی بابان بووی
نە مەحکوومی عەجەم بوویت و
نەدیلی ئالی عوسمان بووی!
لەو ڕۆژەوە منی شاعیر،
دەستم لەسەر دڵمە بۆ تۆ
قەزای بەردێکی تۆ ئەخەم
لە سەد تاجی خاوەن شکۆ
لەو ڕۆژەوە خەمی منی،
پەیامی سۆز و بەستەمی
تۆ گیانمی، تۆ جەستەمی
لەو ڕۆژەوە دەستی منەودامێنی تۆ
دەخیلت بم ئاگادار بە
دنیا بۆ پێشەوە ئەڕوات لە کارواندا شۆڕەسوار بە!
لەبەر پێتا چیا لووشێک ڕاکشاوە
با پێت نەخزێتە ناو گەرووی، ئەتخواتەوە!
هەرچی یەکی کەوتە گەروو
لوولی ئەدا و نای داتەوە!
لەو ڕۆژەوە دەستە و دوعام
وەک (مەولانا) دەمی گورگت لێ ئەبەستم
دەستی دێوت لێ لا ئەدەم
دەستە سڕت بۆ با ئەدەم
گوللەبەنت لە مل ئەکەم
داوی نێوانمان شل ئەکەم
گورگ لوورانی،
دێو نرکانی،
ئاموون لە بەر نووکی پێتا
ئەویش لچی خۆی دەرهانی

پاشا هات و پاشای گۆڕی
پاشا هات و پاشای دی کوشت
برا خوێنی برای خۆی ڕشت
ئەم جلّەوی دا بە عەجەم
ئەویان دایە دەستی ڕۆمی
بووی بەکاروانسەرای سەر ڕێ
نەت ئەزانی ئەمڕۆ کێ هات، سبەی کێ دێ؟!
کەڵبەی گورگ و چەپۆکی دێو
ئەیان هێنای، ئەیان بردی!
دوایین فرسەت ڕۆمی هاتوو
لە نازی (ئەحمەد)ی کردی!
نالی ڕێی غوربەتی بری،
تەرازووی نازی حەبیبەی
وەکو جارانی سەر ناکا!
بەهەشت گەر بێتە دەشتی (ڕەی)
سالم پیادا گوزەر ناکا!
کوردی ئەگەر ئاڵتوونیش بێ
تەپلەی ڕۆمی لەسەر ناکا!
لەو ڕۆژەوە لەبەر شیبی ڕەشەبادای
وەکو خنجەر دات ئەهێنێ...
لەو ڕۆژەوە شیعری هەتیو بۆ بابە نالی ئەگەڕێ
کەس نای سێنێ
دوانزە سوارە، نەخێر سوارێک...
نەبوو ئەسپێک بخاتە تاو
بشلّەقێنێ گۆمی مێژووی سەرەڕێگەی کەن تێ ڕماو
لەو ڕۆژەوە منی شاعیر...
بۆ تۆ ئەگریم، بۆ خۆم ئەگریم
لە نێوانی قەپ و چنگام، گوایا ئەژیم، گوایا ئەژیم!
کە جێ کوانووی میری بابان سارد بووەوە،
گورگی عەجەم لوورەی برا،

بەربینی دێوی سەڵتەنەت
تەنک تەنک زەرد هەڵگەڕا
ئەوبەشی خۆی بەقەپ پچڕی،
کلکی خۆی لێ کلافە کرد
ئەمیان قەمچی (سوورەی چاو کاڵ)
دای گرتەوە هەتاکو مرد!

٣

لەو ڕۆژەوە سوورەی چاو کاڵ...
هاتە گۆڕێ. لەم ولاتە
کێشمەکیش و هات و باتە
وتمان بەشکوو
پشکۆیەکی گەش و بەتین
بخەیتەوە کوانووی بەبە
وزە بدەی بەهەتاوو
کووچەی بەستووت پڕکاتەوە
هەموو کەسێک لە عاستی خۆی
پێکی خەمت بخواتەوە
لەو ڕۆژەوە وشەم بوو بەهەتاو و تین
بەستەم بوو بەشێوازی دین
مامەخەمەی ڕێی بێ بەشیت
ڕووی کردە ئەو هەندەرانە
مافی گەلانیان بەش ئەکرد
ڕووی خۆیان و باوباپیریان تیا ڕەش ئەکرد
تفی کرد لە (ئەگەرەکان)کە بۆ تۆیان داڕێژا بوو
دەستی برد بۆ سەری تاڵێ
لێفەی درۆی پیا درابوو
سوورەی چاوکاڵ ڕێی لێ گرتی
سوورەی چاوکاڵ ڕێی لێ بڕیت
(موشیر)ێکی سلێمانی زۆری کڕیت!

٤

لەو ڕۆژەوە شۆڕە سوارێکی قارەمان
گۆچانەکەی (ئەحمەد پاشا)ی کرد بەقۆڵا
دەستە و یەخە لە گەڵ سوورە چاو کاڵەکان
ڕووبەڕوو بوو.
زۆر بێژەکان،
زۆریان ڕێساو کەمیان پێ بوو
ئەم دیویان کرد ئەو دیویان کرد
– هەلوور بلوور تەکامە
زەرد و سوور و شەمامە
ئاوە بەرە، دەنکە زەرە
مێخیان کوتا، مێخ هەڵبەزی
تیکەی ڕاستیان کوردی گەزی–!
وتیان شێخمان سەرە ڕۆیە
ساحێب، ساحێب بمان بەخشە
ئێمە ڕوومان هەر لە تۆیە!
سوورەی چاوکاڵ شاری کرد بە(مشیرئاوا)
تۆزی ژێر پێی ئەسپی سوارەی
شێخی شۆخی دا بەئاوا
شیخمان وەکو شێری پێکراو
کەوتە ناوداو
چاو کاڵەکان، مشیرەکان
تێی ورووکان...
خستیانە بەر شالاوی پرس:
– بۆچی، بۆ وا؟
وەلامی شێخ بوو بەنرکە و تەقیبەوە
مشکی و جامانەکەی لوول کرد وەک نارنجۆک
هەڵی دا بۆ سوورەی چاوکاڵ
بوو بەهەڵۆی بێ چنگ و باڵ
لەو ڕۆژەوە مشکی و جامانە پیرۆزە

لەو ڕۆژەوە مشیرەکان نەعلەتین و
پاش دزەکان ڕەنگ کراون
لە دەربارا تووتکەی کلک و گوێ بڕاون
لەو ڕۆژەوە خنجەرەکەی شێخی نەمر وەکو پێویست
هیچ کەس نەی کرد بەبەرۆکا!
لەو ڕۆژەوە هەر مشیرەو
لەبەردەمی داگیرکەرا دێ بەچۆکا!
لەو ڕۆژەوە دام و دەزگا بەهیمەتی چاو کاڵەکان
دەمە زەردی تەوران دەکات
لەو ڕۆژەوە، داخم سەد داخ
تەوری (کلک دار بەڕووە) و
لق و بۆپی داران دەخات

٥

ئەی شارەکەم
ئەی شارە، (کەم بەهار)ەکەم
لەو ڕۆژەوە منیش شەیدای چاوەکانتم
گۆرانیم تۆی،
هەڵبەستم تۆی
کۆڵانێکی (سابوونکەران)
کووچەیەکی (کانێسکان)ت
سوڵتان نایدەم بەیەڵدزت
کیسرا نایدەم بەهەیوانت!
ئێستە باڵت ڕاکشاوە
شەپۆلی خەڵکت لێشاوە
سەرت خستە سەر کەمەری پاڵی گۆیژە
پێت ناوەتە ناو تانجەرۆ
دەستێکت وا لە گەردنی (کانی با)دا
دەستەکەی تر یاری ئەکات لە ناو مەمکی (سەرچنار١)
هەزار چرات کرد بەدارا!
منیش وام لە کورچەیەکتا خەو ئەبینم.

شاعیر ئەبێ خەو ببینێ
مەیدانی شار خەونامە بێ،
هەژارەکان خەونامە بن
بەڕووناکی هەڵبەستی من
ڕێ هەڵگری ئەم نامە بن:
کە زام قووڵ بوو
بەکۆڵ نەدان مەرهەمی سەر ئەوزامە بن،
پێکان گیران بەدەستەوە
حەیفە دەبا پەیمانە بن
ئەی شارەکەم...
ئەی ئەو شارەی دوو سەد دەرەی زامت بڕی
ئەی ئەو شارەی دڵی مێژووت لە ئەیلوول و حوزەیراندا
بەچنگ دڕی
ئەی ئەو شارەی کە دەروونت ئەکرێتەوە میهرەبانی
بووکێکی زۆرخان و مانی
کە ناو چاوت دێنیتە یەک
بوومە لەرزەیت و بورکانی!
ئەی شارەکەم
کاتێ شیعریش ئەکەوێتە بەر هەوێڵی کەمتەرخەمی
منی شاعیر خۆشم ئەوێی
تۆ بۆ هەموو عومرێ ئەشێی
من ڕۆژ بەچاوت شاد ئەبم
شەوێش گیانم پەروانەتە
مەتافی کەعبەی سۆزی من
وا لەو گردی سەیوانەتە

٦

ئەی خەڵکی شار وامەزانن
شاعیرێکم بێ خەون و خەم
کاکەمەمم بێ خاتوزین
وەلییەکم بێ باڵای شەم

من فەرهەنگی خەمم هەیە
کێ خەمخۆرە زەمم هەیە!
هەر چەند لە تەقلەبازیدا دەستە پاچەم
بە قەد ئێوە دەمم هەیە.
کە کاسەی جوێن لەلای شاعیر
پڕ ئەبێت و دێتە هەڵچوون
لووت زلەکان لووت هەڵ ئەبڕن
ئەوسا لەژێر پێی هەڵ ئەسوون
کێ لە شیعر ناترسێت و لە شێخ ڕەزا باکی نییە؟!
ئیدی بۆ خۆی گەلحویەکە، لەم چەرخەدا تاکی نییە!
خاتووزینم زۆر نازارە
شەمم چرای هەزار شارە
خەتای کێ بوو «نالی»ی مەزن
بوو بە دەروێش و ئاوارە!؟
«حەمدی» بەرماڵی نوێژەکەی
لە دوای تەوبە لەمەی وەردا؟!
«بێکەس» ئاگری عارەقی
لە دۆزەخ و بەهەشت بەردا؟!
«قانع» بوو بەئاشەوان و
«گۆران» لە خانووی کرێ دا
لێفەی مەرگی دا بەسەردا؟!
کێ «پیرەمێرد»ی وا لێ کرد،
هاوار بکات حیزبی حیزباب؟
کێ نۆکەر و دزی هێنا
بیانخاتە بحر والانساب؟
ئەی شارەکەم
لەو ڕۆژەوە خۆشم ئەوێی
نانم هەبێ ئاوم نییە
ئاوم هەبێ نانم نییە
دیواری ماڵ و حاڵێکم هەتا ئێستەش بانم نییە

دایکی وەتەن هاوار ئەکات؛
من دوو گیانم ژانم نییە...

«٧»

لەناو گەرووی مێژووەوە
ئەم شارەی من پێ ئەکەنێ
ئەڵێت: شاعیر بۆ ناخی من لە دێرەوە
وا ئەژەنێ؟!
با ڕوو بکاتە ئەم خەڵکە، ڕوو بکاتە خوا،
ئەم ڕۆژگارە،
بڵێت دەروونی شاری من
گرێ یەکە و یەک پرسیارە
دوو سەد وەرزە بەیەکا دێن
کێشمە کێشە، چاو و ڕاوە
ئەم گرێیە بۆ نەکراوە
بەردی سەر ئەم پرسیارەیان هەڵ نەداوە؟!
ئەی شارەکەم تۆ بێ تەختی
من بێ بەختم...
ئیمام نوێژی ناڕەوایە
کەچی من بانگی ناوەختم!
ئەی شارەکەم
تۆ هەر شار نیت، سەری شاری
دوو سەد ساڵە لەگەڵ لوورەی
ڕەشەبادا
ئەجەنگیت و هەرتۆ سواری
خۆت کاروان و خۆت هەواری
ئەی شارەکەم
تۆ هەر شار نیت، شای شارانی!
ئاسمانیشمان لێ زیز ببێت
خۆت فریشتە و خۆت بارانی
ئەی شارەکەم سلێمانی!

بۆ «محمد»ی جوانە مەرگ
بۆ باوکی «حەمە»

«محمد»... لاوی سەردەمی جوانی،
ڕێبواری ڕێگەی هات و نەهاتی
بەڵا گەردانی سەری خەمێک بووی
خەونی مرۆڤە و هیوای نەجاتی
ئازیز خەمی تۆ هێندە گران بوو
بەچۆکا هاتم، بۆی شکامەوە
خەریک بوو خەمی خۆم لە بیر بچێ
لە نیوەی ڕێدا بۆی گەڕامەوە
هۆ... باوکی «حەمە» من چاوم لێت بوو،
چۆن ئەسووتایت و چۆن ئەتوایتەوە!.
وەک برینەکەی حەڤدەی حوزیران(*)
لە ناخی دڵما هەڵ ئەکرایتەوە
تۆ باوکی «حەمە» و من بابی «کەژاڵ»
عومری ئازار و، ئازاری عومرین
خەممان وەک خۆمان هۆگری یەکبوون
خەم تۆمار ئەکەین هەتاکوو ئەمرین

***

قەتارە
ئۆپەریتە بۆ منالان

١٩٨٤/١/٢٨

جێگا: لەسەر شانۆ، ماڵێکی هەژارانەیە و پیرەژنێکی نوورانی دانیشتووەو خەریکی چنینە، سەماوەرێک دانراوە و قۆرییەکی لە سەرە و تفاقی چالێنان دانراوە، کچێکی جوانکیلانە ناوی (قەتارە)یە سینییەکی بەسەردەستەوەیە قاپێکی لە سەرە و ڕوو ئەکاتە ماڵی داپیرە و لە دەرکا ئەدات:

داپیرە: کێیە لە دەرگا ئەدات؟

قەتارە: داپیرە گیان، قەتارەم...

(*) ١٧ حوزەیران، ڕۆژی مردنی کەژاڵی کچمە.

کچی ئەووو... کرێکارەم
داپیرە: ئەوا هاتم قەتە گیان
بەخێر بێی بانی چاوان
داپیرە دەرگا ئەکاتەوە و قەتارە دەچیتە ژوورەوە سینییەکە دائەنێ
داپیرە: قەتارەخان چیت هانیوە؟
قەتارە: داپیرە نەتزانیوە؟
چێشتم بۆ تۆ هێناوە– (سەری قاپەکە هەڵ ئەداتەوە)...
وەی تۆزێکی ڕژاوە!
داپیرە: ئۆی بەخێربێی نەشمیلە
ئێسک سووکەی جوانکیلە
بۆ داپیرەت بمێنی
چێشتی خۆشی بۆ بینی
دانیشە کۆرپەی دایە (ڕووی تێ ئەکا)...
ئادەی چیت لە بەردایە؟
قەتارە: جلی کوردی شەنگ و شۆخ
مۆری جەرگی و سووری تۆخ
داپیرە: (دەستێک بەشان و ملی قەتارەدا دەهێنێ و)
ماشەڵڵا چەندە جوانی
تۆ خۆت گوڵی باخانی
قەتارە:(دەست بۆسینی یەکە ئەباو)...
فەرموو نانەکەت بخۆ
داپیرە: (دەست بەخواردن ئەکا)...
کیژم دانیشە مەڕۆ
ئەم شەو بۆ تۆ ڕاز ئەکەم
باسی دوو دڵخواز ئەکەم
داپیرە: هەندێک بەخواردنەوە خەریک ئەبێ و دوایی بەزیادبوون ئەکاو سینییەکە ئەخاتە لاوە و
فوویەک ئەکات بەسەماوەراو:
دوای خواردن چا زۆر خۆشە
چای چاک دەرمانی هۆشە
(ئەنجا دائەنیشێ و)...

هەبوو نەبوو، قەتارە
ئەی گوڵووکە بەهارە
لەسەر شانۆ لەلایەکی ترەوە دیکۆر، سەرچاوەو دار و درەختە و کچێک «لادێی ڕەنگ»
دانیشتووە و بەگۆرانییەوە...
(ئەم دیمەنە فلاش باکە)
پاربوو، ئا لەم سەر ئاوە
گەرووت چریکەی دەهات
دنیا دەنگی ئەداوە (بەدەست هێمای دەکات)
کۆڵێ ڕێواسم پێ بوو
کۆشم پڕ لە چنور بوو
پرچم با، شانەی ئەکرد
ڕوومەتم پاک و سووربوو
کە من گەیشتمە لات
گۆرانییەکەت بڕییەوە!
ئارەقی ماندوبوونت
بەفەقیانە سڕییەوە
کەمێ چوویتە ئەولاوە
ڕووی خۆت لەمن شاردەوە
قسەت لەگەڵ نەکردم
تا تێر ئاوم خواردەوە
لە کاتی ئەم گۆرانییەدا کوڕێک جلی کوردی لە بەردایە لەسەر ئاوەکەیە. بەکردار لەگەڵ گۆرانێیەکەدا دەجووڵێت و هێما دەکات، ئەم کوڕە ڕێڕەوە و دەچێت بۆ کارێکی مەزن کە خەڵکی ئاوایی پێیان سپاردووە.
کوڕ: ماندو نەبی کچی جوان
ئەوە لە کوێوە هاتی؟
کچ: کچی شوانی ئەم دێیەم (هێما ئەکات بۆ دێیەک لە دیکۆردا لە دوورەوە دەر ئەکەوێت)
کوڕ: ئەی ئافەرین بەزاتی
کچ: ئەی تۆ بەرەو کوێ دەچی؟
ئامادە و گورج و گۆڵی
خۆشت لێ هەڵکردووە و

جەربەزە و توند و تۆڵی!

کوڕ: ئا لەم لایەوە هاتووم،

ئەچم تاو ئەو چیایە

هەواری خەونی خۆشەو

پەریی بارانی تیایە

ساڵمان زۆر ناسەوابە

کێڵگە تینوو و بێ ئاوە

گوڵە عازیزەی بەدبەخت

خەندەی لە لیو براوە

نامەی ئاواییم پێیە

بۆ پەری خانی باران

بەباڵی هەوریشا بێ،

بێت بباری وەک جاران.

ئەمجا دەست ئەبا بۆ پشتی و توێشە بەرەکەی دەکاتەوە و لەپێش دەم کچە وخوێدا ڕای دەخات، نان و گوێزی پێیە و...

فەرموو پارووێەک بخۆ

فەرموو شەرمی پێ ناوێ

بەخوا کەعبە کە چ ناکات

دوو قسە و نان و ئاوێ

کچ: توێشەبەرەت کردەوە

نان و گوێزت داناوە

بۆ پێشوازی ڕەنگ و ڕووت

ناخی دڵم کراوە

کوڕ: دڵت بۆ من کردەوە

ببمە دڵداری جوانیت

ببم بە شیعر و بەستە،

بۆ ئاواز و گۆرانیت

کچ: لەم سەر ئاو و کانییە،

کەی بێیتەوە چاوەڕێم

لەگەڵ پەریی باراندا

منیش بۆلای ئێوە دێم.

داپیرە و قەتارە دەردەکەونەوە

قەتارە: ئێ داپیرە،

داپیرە: کچی خۆم

با هەستم دەستم بشۆم.

دەستی ئەشوا و وشکی دەکاتەوە لە دائەنیشێتەوە و چایەک بۆ خۆی و چایەک بۆ قەتارە تێ ئەکات و دێتەوە سەر ڕازەکەی:

کوڕەی جەربەزە و ئازا

ڕووی کردە لووتکەی چیا

ئاگرێکی کردەوە و ماوەیەک لەوێ ژیا

قەتارە: دوایی... دوایی داپیرە

کوڕە لەوێ چی لێهات،

ئایا بارانی هانی

بۆ کێڵگە و باخەکانی؟

داپیرە: بەڵی، بەڵی قەتارە

هەورێ ئاسمانی تەنی

خۆی دا لە گەردنی شاخ

بەخوڕ پەڵەی دا باران

بۆ ناو مەزراو بۆ ناو باخ

قەتارە: ئەی کوڕەکە چی لێهات؟

داپیرە: تۆ منالی، نازانێ

ئەو چۆن بارانی هانی.

دیمەن دێتەوە سەر کچەی لەسەر ئاوەکە دانیشتووە...

کچ: (بەگۆرانییەوە)...

پار بوو ئا لەم سەراوە

گەرووت چریکەی ئەهات،

شاخیش دەنگی ئەداوە

پەریت لە دەستی درنج،

بەرداو، کەوتە دیاری،

سواری باڵی هەورت کرد،

وتت ئیتر بباری!
تۆیش بەرپێچکەی باراندا
خۆشی خۆشی هاتیەوە
دنیات لە کۆڵی خۆت نا ،
بەرۆژ و بەساتیەوە
درنجی داخ لە دڵیش
ڕێگەی هەموو لێ بڕیت
هەرچی نەخشەی ڕێگابوو
هەموویانی لێ دڕیت
منیش هەر چاوەڕێتم
ئاخۆ بڵێی بێتەوە
لەم سەهەن و سەراوە
کەمێ بحەسێیتەوە
دەستم لە گەردنت کەم
بەرەو ئاوایی بڕۆین
وەکو گوڵە عازیزە
خۆمان بەئاونگ بشۆین
دیمەن دێتەوە سەر داپیرە و قەتارە، داپیرە وەستاوە و دەست بەدەستا ئەدات:
کۆڕە نەهاتەوانێ
کوڕە بوو بەقوربانی
کچم (ڕوو ئەکاتە قەتارە) خۆڕایی نییە
نان و ئازادی هانی!
قەتارە لەم کاتەدا ڕادەچەنێ و بەسەرسامییەوە ڕوو ئەکاتەداپیرە.
١٩٨٣/١١/٢٧

***

بڵێی زستانی ئەم ساڵ بەفر بباری وەک پار؟
بڕووخێنێ بەسەرما ، دیواری یاد و یادگار!
خەبەر بەرن بۆ شێخم تەوبەکەیم کوشتووە
پەشیمانم، پەشیمان، هەرمەییێکم ڕشتووە!

باری تەوبە گرانە و منیش شانم سوواوە
هیچ شەرم و شۆی پێ ناوێ بڵێیم وزەم نەماوە
گەڕیدە بووم لە عیشقا: عیشقی هەوێنی ئاوات
حیکمەت ئەڵێ بی بڕە دارێک بەرت پێ نەدات
لەسەر لووتکەی ئازارم بەدەنگ بانگ و سەڵاوە
گەنم گرد و جۆبڵاو ئەکەوت و هەڵ ئەساوە
عەتری ئارەقی ڕێگەم لە درشت و ورد ئەدا
گەردی پێڵاوی ڕێگەم لە ڕووبار و پرد ئەدا
ئەی پیشڕەوی ئاینیم، ئەی مەبەستی ئەوینم
تاکەی لە خەرمانەتا عەکسێکی خۆم نەبینم؟!
لە ناخەوە ئەسووتێم، لە ناخەوە ئەژەنرێم
کێ ئەزانێ ئەمن کێم، کێ ئەزانێ کوڕی کێم؟!
تەوبەیەکم کردە کوڵ: توێشووی ڕێگەی سەفەر بێ
سەفەر بگاتە خێرێ لە ئەندازە بەدەر بێ
ئەوەندە مێردەزمە خەو و خەمیان شێوانم
سەنگ و مەنێک نەماوە بۆ کێش و بۆ پێوانم
وام لە ماڵی کاولا بێ دەفرو بێ دەرامەت
ڕەقیب ئەڵێ: ئەفەندی، کوانێ بۆن و بەرامەت؟!
ئەو ڕەقیبەی زمانی زۆر پیسترە لەو شیرە
سەری (حوسەین)ی بڕی و ئێستە لە ناخم گیرە
لە پێستی خۆم هاتمە دەر، ناوەڕۆک و ڕووخسارم...
لە گونجاندا نەماون، خوایە کە قورسە بارم!
بارم باری عاشقە، باریش بخەم مردنە
چەمکی ژیانی ئەمڕۆ هەر هێنان و بردنە!
کێشە لە خۆما شینە، قەرسیلێکە بەراوە
تاڕێی ئاوڕ خۆش ئەکەم، لق و پۆپی خوراوە
دژواری من دژێکە بەخۆم ئاوس و پڕە
وەلیای ئەم کێشمە کێشە زۆڵێکە ئێجگار دڕە
خەبەر بەرن بۆ شێخم، تەوبەکەیم پێچاوە
لە دوو ڕێیانی عەشقا دەروێشەکەت تێماوە
ئاخ دووڕێیان لە دەستت، چەندێ داخت گرانە

ئەگەر مەردیت خۆت وەرە ئێستا رێگەت بزانە
گەنم تۆوی ناو درک، جۆ لە عەمبارا خەرە
سەریش زرکێکی تاڵە و دەمیش گیرفانی پڕە
ئەی مەینەتی عیشقی من لە کامە رێوە هاتی؟
تۆ دیاردەیەکی سەیر و نامۆی بێ شوێن و کاتی
خەبەر بەرن بۆ شێخم. وا تەوبەکەم ناردەوە
گیروگرفتی ناخم دیسانەوە شاردەوە
خەڵکە سبەی زستانە، چین چین بەفر ئەبارێ
سەرپۆشەکەی ئەزمەریش بەسەریا دێتە خوارێ
منی جگەر سووتاویش هەر چاوەرێی «کەژاڵ»م
کەی دێتەوە لە (هەولێر) بەری رێی بۆ بماڵم؟
لە بەر دەرکی ماڵەوە دوو تۆپەڵی تێگرم.
جانتای ماندوبوونی رێی بەخەندەیەک لێگرم
تف لە رووخساری مەردن، تف لە ناوڕۆکی ئەو
«کەژاڵ»ی لێو ئاسۆی من ئەخاتە ناو گەرووی شەو
شەوی بێ ئارامی من، شەوی جگەر سووتانم
شەوێک بۆ هات، لە بەرچی. هەتا ئێستەیش نەزانم؟!
خەبەر بەرن بۆشێخم، تەوبەم لە شەو هەڵکێشا
هەناوی شیعر و بەستەم سوورکردەوە لە ئێشا
رووی زەمانە رەش بووە و زەمانەوان شویرە
هەر بڕوا کەفتە کارە و هەر باوەڕیش فەقیرە
لێدەن بەچەپ و ڕاستا مەرجیش تێلای ئەستوورە،
یا تەشتی پڕ لە نانە، یا چاوی سوێر و سوورە
ئەوەی دەردم ئەزانێ هەر ئەو لە شیعرم ئەگات
هی تر چەنە بازێکە بەڕاست و چەپما ئەدات
خەبەر بەرن بۆ شێخم هیچ لە دەردم ئەزانێ؟!
یا ئەم داتە بەر لمۆز وەک نۆبەندە نەبانێ
ژین و مەرگ و فەلسەفە و شیعر و جگەر سووتانم
خەون و خۆراک و خەم و بەفری شەوی زستانم
کێ بۆم ئەکات بەکۆکتێل، کێ دێتە سەر خوانەکەم

کێ بۆم کۆ ئەکاتەوە بەرووبوومی ژانەکەم؟!
سەرژمێری رۆژی رەش، عومرم نایگرێتەوە
باری لێوی حەسرەتم هیوایش نایسڕێتەوە
کە قەتماخەی ئەشکی سوێر چین چین بەسەر یەکدا کەوت
تاشە بەردی باری شان بوون بە پێنج و شەش و حەوت،
کێ پێم ئەڵێ خۆت بگرە، خۆڕاگرتن یانی چی؟!
رووبار هاتووە و شێتە، واوەیلا بۆ لقی بی
خەڵکە، سڵم لێ مەکەن نامۆیەکی ئەم رۆژەم
میوانی بێ ئیختیار، گەریدەی بێ پرۆژەم
رۆژ هەڵنایەت لەسەرم گەرداو ئەیلێسێتەوە
قومێ ناگاتە گەرووم ئاخێ ئەی هێنێتەوە
ئەی شێخەکەم، کوا «کەژاڵ»(*) وام لە دەرگای پیریا
خۆزگە عومریشم ئەکەوت لەگەڵ دانی شیریا
با کەس بەدەردم نەبێ و سەری تاڵم هەڵ نەکات
ئەگەر رۆژی لێ هەڵهات بەرد بەدواما هەڵ نەدات
شێخم وا خۆم هاتمە لات رێگە زۆر چەواشەیە
رۆژێک (حەلاج)ی هاڕی، ئێستەیش هەر ئەو ئاشەیە؟!
وا ڕازی ئەم تەوبەیەم ئەکەم بەبانگ و سەڵا
جەستەم پێچاوپێچ ئەدەم بەگەردەلوولی بەڵا
کە خۆمم کرد بەشارا سەرخانەکان تێک بچن
شەرمە ئیتر هەتاکەی رەش و سپی لێک بچن
خەڵکە با گوێتان لێ بێ، نەفامییە یا ژیرم
خوێنەری بێ ئینجیل و دەروێشێکی بێ پیرم
ئەو شەرابەی گرتمەوە لە هێشووی عومری تاڵم
خەست وخۆڵ و گەییوە، رەنگی بەئەشکی ئاڵم
وا دانیشتووم پێک بەپێک بیخۆمەوە بێ هەرا
شەویشی پێ بەرمە سەر بێ هەنسک و بێ چرا
ئای لە تەنیایی عاشق، عاشقی رەنج بێوەریش
ئای لە دنیای سەردەمی بێ کێش و بێ پێوەریش

(*) «کەژاڵ» لەلای من لە پێودان (کەمال)ی تەصوفدایە.

بووم بەدەریای دوورییەک ناخودایێ نایبڕێ
بووم بەدەواری شەوێک چێشتەنگاوێ نای دڕێ
بووم بەپەڵاسی خەمێک خەیاڵ ئەپێچێتەوە
بووم بەبێژنگی عومرێک ئازار ئەبێژێتەوە
ڕێبوارێکم کەوتوومە جەنگەڵی تاریکی خۆم
لەناو زەبەندی ڕێما نازانم بۆ کوێ ئەڕۆم!
– دڵە ڕاوکێ و بێزاری دڵی شاعیر تاو ئەدەن
تۆوێکی دی ئەچێنن دەست لێ شتن قاو ئەدەن!
باری ژیان تامەکەی وا لە پێ هەڵکەوتنا
(سیزێف) خلۆر ئەبووەوە لە چرکەی سەرکەوتنا!
ئەی شەرابە خەستەکەی هێشووی عومرە تاڵەکەم
لە کووپەوە هەڵ بچۆ، پڕ پڕی کە پیاڵەکەم،
بۆ خۆم و بۆ خەرابات هەرمەیی تاڵ دەرمانە
با هەردووکمان هەڵێ دەین چونکە قەستی سەرمانە!
(سیزێف) ناگاتە سەرشاخ، تاشە بەردێکە باری
من چۆن بێمەوە سەرخۆم، بەفرم بەسەردا باری؟!...
***

یادێکی کەژاڵ

١٩٨٤/٧/١٠

لەسەر پەنگاوی خەمی من،
چەرخی چەپگەرد، کوا دەرگایە؟
باسەربکاو هەڵیرێژم هەرچییەکم لە دڵدایە!
جار جار ئەشڵێم،
با خەمی خۆم هەر بۆ خۆم بێ
خۆ کەس بەدەنگمەوە نایە
کە دەردەکەم وا گرانە و سەقامگیرە لە ناخمدا
ئەشیا ببم بەقەقنەس و ئیتر نووزەم نەهاتایە
لە جیاتی وەی بەباوکی خەم بانگم بکا
ئەبوو گەردوون

لە کۆچە ڕێی ئەم عومرەما
گۆبەندی وای نەگێڕایە
لە دوای مردن، دەست لێ شتن،
ئەدات بەسەر بیر و هۆشا
بەڵام جێگەی شانازیە
دەستە چیلەی خەمەکانم
لە ئاگردانی پاکانی ئەم دنیایە
بۆن و بەرامەی ئازاری،
جگەر سووتاوانی تیایە،
پەیامی سۆزو ئەشکەنجەی هەموو مەسیحێکی لایە!
***
ئەی مەرهەمی سەربرینی باوکە جگەر سووتاوەکەت
(بەهار)ە کەم تۆ بۆ مردیت؟
(کەژاڵ)ی جوان بێ هاودەم بوو وا بۆ لای خۆی
بەم پایزە بانگی کردیت؟!
***

مێزی چاوەڕوانی

١٩٨٤/٤/١٩

مێزێکی زۆر هەژارانەم ڕازاندەوە
دەسکێ گوڵ و شووشەیەکی پڕ لە بادە،
جامێ سەهۆڵ،
هەندێ مەزەی سوێر و سادە،
چاوم بڕییە ڕێگاکە و،
چاوەڕێت بووم.
لەو ساتەدا هیوایەکی ئێجگار شێت بووم
یەکەم پێکم خێرا هەڵدا،
دووهەمیشم تەواو کرد و،
سێهەمیشم چۆڕ لێ بڕی و
هەر چاوەڕێی هاتنت بووم

قورسایی هات، سەرمی قوپان
وەنەوزی مەی هەردوو باڵی چاوەکانمی
پێچایەوە و تێکی شکان
کاروانی خەم لە ناخمدا هەر ئەهات و باری ئەخست،
کۆڵی لە خۆی ئەگرتەوە،
کە سۆزەی بای بەئاگابوون
باڵی چاونمی کردەوە،
جامە سەهۆڵ بووبوو بەئاو و
پێکی چوارهەمم ڕژابوو
تۆزێ گزنگ لەناو دڵۆپێ فرمێسکی قەتیس ماوما
تازە تازە هەڵ کرابوو!

***

برووسکەیەک بۆ جگەر سووتاوێکی تر

ئەگەر هاتی، شیعرێک هەیە پێشکەشت بێ، بیخوێنەوە
ئەگەر هاتی، خەمم لاتە قەرزی کۆنە بیهێنەوە...

***

کەژاڵی جوان

١٩٨٣/٧/١٨

چوارشەمە ١٥ی حوزیرانی ١٩٨٣ دەمەو بەیانی

کەژاڵی جوان،
کەژاڵی شۆخ، دێت و دەچێت،
چاوەڕێیە
ژیان وەکو ساوایەکی بەر مەمکانە
لە باوەشی چاوەکانیا پێ ئەکەنی،
خۆی نەئەگرت
بەرەو یەخەی دایکە بەیان
دەستەکانی بەگوڕ ئەبرد

کە خۆر هەڵهات بەرەو «هەولێر» گەرووی ڕێگە هەڵی کردن
کەژاڵ بەرەو ئاوات ئەچێ، باڵ ئەهاوێ
کەژاڵ دنیای لە دڵدایە، کەسی ناوێ

دوای نیوەڕۆی ١٥ی حوزەیران

کەژاڵی جوان وەکو مەلێ
بروانامەی کرد بەباڵ و بەرەو شاری سلێمانی
ڕێگەی کرد بەشریتێکی تازە تۆماری گۆرانێ
لە پێشوازیی چاوەکانیا ئەمبەرەو بەر
ڕاوەستابوون نێرگز فرۆشی ڕێی تەمەن
چەپڵە ڕێزان:
کەژاڵی جوان عومرت پەسەن، کارت پەسەن

لای ئێوارەی ١٥ی حوزەیران

کات ئەمێستە خۆراوایە،
لەبەر دەرگا ڕاوەستاوم
کەچی دەنگی کەژاڵ نایە!
چی قەوماوە؟!...
– کارەساتێکی خوێناوی
لە ڕێی کەژاڵ دا ڕووی داوە

خەستەخانە

چرپایەک، خەڵتانی خوێن،
ڕەنگی مەرگی لێ نیشتووە
ئافرەتێکی گیان پێ نەماو
کەژەی لە باوەش گرتووە
شەوێکی تاڵ وەک لا دیوار
شانی لەسەر سینگم دانا
وەکو ئاسۆ ڕەش داگەڕام،
بڵێی وابێ؟!...

بلێی ڕێکەوت ئەم گۆبەندەی واگێڕابێ؟!...
بلێی بەندەری هەستی من،
لەم شەوەوە بێ چرابێ!
بلێی شەقامی شاری خەم،
سوپای مەغۆل تێی ڕژابێ؟
بلێی ئاگری ڕۆمابێ و لە ناخی من بەردرابێ؟
بلێی ئەم گەرداوە گڕەی قەلاّی هیوام ئەلەرزێنێ
لەناو دلّما تەقێنرابێ؟
بلێی... بلێی؟!......

١٦ی حوزیران

کەژاڵی جوان هەر بێ دەنگە،
کەژاڵی جوان زۆر بێ ڕەنگە
ڕووباری شێتی سۆزی من لە ترسانا ئێجگار مەنگە،
دایک دەستی لەسەر دڵە،
خەڵک و خوا دێن، دەڕۆنەوە
هەرچی بەیتی سەبوورییە تۆزقاڵێ ترس
لە سیپاڵی هەناوی من ناشۆنەوە
شەو هاتەوە...
ئەم شەو ئێجگار بێ ئامانە
لە دیوانی (مەولەوی)یەوە شیعرێک هاتە خەستەخانە،
ئەم شەو وەهەرحاڵ شەو وە ڕۆژ بەروو
خووا سا مەرگێ سەحەر چێشکەروو

١٧ی حوزیران کاتی سەحەر

سەحەر چوومە لای سەرینی
من چیم بینی... خوا چیم بینی؟!
دەستەوسانم، خامەم لاڵە
هەرچی وشە و دەربڕینە...
لەسەر زمانی تەڵخی من ژەهری تاڵە

بەڵام مرۆڤ کە دامێنی هیوا ئەگرێ
وا ئەزانێ نەخۆی ئەمرێ، نەکەس ئەمرێ!
هاتمەوە ماڵ،
ماڵی چۆڵی خەم لێ نیشتوو
منداڵی بێ جێگە نوستوو
هەستێ ڕۆڵە وا بەیانە
کەژاڵ لە ئێمە تۆراوە
شەو و ڕۆژمان لێ شێواوە.
بە ناو هێڵی تەلەفۆن دا ڕۆڵە ڕۆیەک گەیشتە لام
وەکو داری سەر لووتکەیەک گەرداو لێیدا
ئەژنۆم شکاو خۆم هەڵدێرام
ئەی خەڵکینە چەند گرانبوو، لەو کاتەدا هەڵسانەوە!
هەرچی ئازاری عومرم بوو هەموویم گرت بەشانەوە
بۆ پێشەوازی تەرمی کەژاڵ،
هەردوو دەستم بەقژمەوە گیرسانەوە
چراخانی تەمەنی ئەو بیست و یەک بوون کوژانەوە!

لە ١٧ی حوزەیرانی شوومەوە هەتا ئەو ساتەی ئەمرم

هەر ئەیلێم و ئەیلێمەوە
خۆزگە ڕۆڵە...
مۆتەکەی مەرگ لە جیاتی تۆ دەستی لە بینی من نایە
لەسەر گڵکۆم وەک ئێستەی خۆم
تۆ باوکەڕۆت بکردایە
ئەو ئاگرەی تێم بەربووە
شالاّوێکی بێ ئامانە
هەموو ڕێیەک لە بەردەما پێچاڵێکە و ئاگردانە
ئەی ڕۆڵە گیان خەم بڕیمی و پەنا ئەبەم بۆ دەفتەرم
بۆ دیوانم، بۆ سەفەرم
بۆ وەلاّمی پرسیارێکم
بۆ چیرۆکی ئازارێکم

دەستم چزا بەداماویی دەربڕینا
دووام لەتەک هەزار چامەی ماتەمینا
من دەروێشی مەولەوییم و
شەیدای شیوەنی گۆرانم
کەچی ڕۆڵەم-کەژاڵی جوان- واکۆلیلی گەرمەشینت
مەرگی «گولاڵە» و «عەنبەرخان» دێنێتەوە بەرچاوانم
هەموو ئەبن بەئێشێک و ئەڕۆن هەتا سەرئێسقانم.
ئەی هۆنراوەی ماتەمینیی ئەم دنیایە
ئەگەرچی من دەربڕینی وام بۆ نایە!
بەڵام ئەو سویی وا لە دوو تویی ئەم سۆزەما
کەی لە کێشی ئێوەدایە؟!...
جگەر سووتاوی خاکی خەم! وەک تۆم بەڵام بێ و بزانە
چ ئێشێکم لە دڵدایە و چ ئیشێکم لەسەر شانە؟!...
بەئاگری ئەم شاخەمەم، خەمەکانم ئەسووتێنم
هەموو دڵۆپە فرمێسکێ کە ئەی ڕێژم
نارەزایی خۆم و خۆتە بەم شیوەنە ئەی درکێنم.
دەستەوسانی! دەستەوسانی!
هەتا ئەمڕۆ،
لە شیعریشا بەقورسایی تۆم نەزانی
بێچارەم و دەستە ئەژنۆ،
سەر سووڕماوم
بەرەو هەر داد و ئامانێک هەنگاو ئەنێم
وێڵێکی سەر لێ شێواوم
ڕێبواری تۆیشوو ڕژاوم
کوڵی گریانم ناسرەوێ ساتم هەمووی ساتی ئەوە
هەرچەند واقیع ئێجگار تاڵە،
بەڵام لە ناخی خۆزگەما ئەڵێم شتی وا ستەمە،
ئەڵیم شتی وا هەرخەوە
ئۆف ڕۆڵە گیان، ئۆف ڕۆڵە گیان،
زاراوەی زارم هەر ئۆفە

بارانی ئەشکی حەسرەت کێش
ڕەهێڵەیە، شەستە، تۆفە
ئۆف ڕۆڵە گیان، ئۆف ڕۆڵە گیان
کۆلیلەکەم ئێجگار گەرمە
بۆ خۆی ئەڵێ ئەوەی ئەڵێ: گریانی وا بۆ پیاو شەرمە!
کە من باوکی سۆز و خەم بووم،
ئاگر چووە خەمەکانم..
ڕێی خۆ ڕاگرتنی درۆ چۆن بزانم، هەر نایزانم!
ئۆف ڕۆڵە گیان، ئۆف ڕۆڵە گیان
کێ بەم حاڵەی من ئەزانێ، لە کام پلەی مەینەتایە
ئایەتی ئەم ناسۆرەی من هەر چیرۆکی گۆڵگۆسایە
ئەی ڕۆڵە گیان بەڕێم کردی،
سپاردمیت بەخاکی خەم
ئا ئەو خاکەی تاوێرێکی ناگۆڕمەوە
بەتەختی ڕۆم تاجی عەجەم!
بەڵکو لەوێدا بسرەوی، دایکی هەموو ئاواتێکم
بەڵکو لەوێ چاو هەڵبڕی بەرەو ئاستی گشت ساتێکم
ببینیت ئەم باوکە شێتەت بەم کۆچەی تۆ چەند خەمبارە!
لە دەستی باری ناباری ئەم ڕۆژگارە چەند بێزارە!
ئۆف ڕۆڵە گیان دێم و دەچم، سەر مۆرگێڕی ئەم ماتەمەم،
هەروام لە ڕێی گەرمەشینا،
خۆم بووم بەخوێ و ئەکرێمەوە بەسەر ناسۆری برینا
ئۆف ڕۆڵە گیان، ئەمڕۆ هاتم...
دەرگای دڵم خستە سەر پشت
هەرچی هەست و نەستم هەبوو
هەموییم کوشت، هەموییم ڕشت
کە من دڵم شووشەی تۆ بوو لەگەڵ تۆدا ئەویش شکا
دوا دڵۆپی خەم و نازم ئەویش ڕژا، ئەویش تکا
خەڵکە ئێوە لۆمەم مەکەن، کۆستەکەی من زۆر گرانە
تەنها خاکی خەم وخوێنە وەکو دڵی من وێرانە

وام ئەزانی وەک شاعیرێ لە گشت کۆستێ گەورەترم
ئاگر لە من چۆن بەر ئەبێ، کە من لە خۆما ئاگرم!
کەچی ڕۆڵە وا مەرگی تۆ لە قوڕێکی خەستی ناوم
خەریکە ئەی سڕێتەوە هەموو پێناسێکی ناوم
ئۆف ڕۆڵە گیان بۆ سەبووریش
یەخە نەبوو ڕای تەکێنم
ئۆف ڕۆڵە گیان بۆ داخی دڵ
عەرشێ نەبوو بی لەرزێنم
گڕ گڕ بۆ خۆم گڕامەوە
با یەخەی خۆم دادڕێنم
وەک «معرّي» ئەبوو نەمە هۆی ئەم خەتا بێ سەرجەمە
نەمە پەندی پێشینانێ بۆ مرۆڤی ئەم سەردەمە
ئۆف ڕۆڵە گیان
هەزار کەلێن و دیبیاردە هەتا ئەمڕۆ لێک دراوە
هەر دیبیاردە ئەم مردنە
نهێنییەکی لاسارە و دەرگای لەسەر داخراوە
هەتا ئێستاش لای هیچ کەسێ
پەی بەقووڵایی نەبراوە.
ئۆف ڕۆڵە گیان!
بۆ کوێ ئەڕۆم هەر شێوەی تۆم لەبەر چاوە
هەرچی کچێ دێت و دەچێ
نیگای گوڵتی لەخۆ داوە
ئۆف ڕۆڵە گیان بۆ کوێ بڕۆم
هەنگاوم هەڵنایەتەوە
ئەڵێن یا شێخ واقعی بە، وا لە حوزوری مردناین
ئیتر کەژاڵ نایێتەوە!
ئۆف ڕۆڵە گیان، جامی ئەشکم لەسەر دەستم ڕاگرتووە
لێمی مەگرە وەک دێوانە پەنام بۆساقی بردووە
داوای جورعەی دوایی ئەکەم
ببم بەمەستی سەردەستە

نەکو وازوو بکوژێتەوە تروسکایی ئەم هەڵبەستە!
ئۆف ڕۆڵە گیان،
بۆ دادی من زمان کوانێ... وشە کوانێ؟
ئۆف ڕۆڵە گیان
کێ چەردەیەک ئالەم ڕازەی من ئەزانێ
ئۆف ڕۆڵە گیان
هەرچەندە من سەر ئەبەم و سەر ئەهێنم
لەم دوو کەلیمە بەولاوە
پێشانگایەک نابینمەوە خۆمی وەک خۆم تیابنوێنم
وا پێشانگەم کردۆتەوە، دروشمی خۆم هەڵکردووە
پەنام بۆ ئێش و ئازاری وێرانە خاکان بردووە
دەمی دیوانم دائەخەم،
با فەرهەنگی خەم نەمێنێ.
دڵی هەزار مەجنون و مەم بۆ خەمێکم دابمێنێ
بەخیلیی من لە خەمدایە
من خەمی خۆم لا گرانە
دنیای ئەمێستە زۆر سەیرە
ئەڵێی: ساڵی خەم بڕانە!
ئەی ڕۆڵە گیان
من باوەڕی وەحدەی وجود گێژی پێدام
کاتێ کە هۆشم کردەوە
لەناو گۆمی مەنگی تۆدا، شەخڵی لێدام
تۆ منیت و منیش تۆم و تابلۆیەکین نابین بەدوان
ئەبوو جامی هەردووکمان بێ
ئەگەر مانەو ئەگەر نەمان
کلووری ئەم سەر زەمینە،
نیگای چاوێکی تۆ نەبوو!
سامانی من، شیعر و خەمم
شاباشت بوو هەرچیم هەبوو،
ئەم سەفەرەت نەکاتی بوو، ئەم سەفەرەت نەهاتیی بوو

هەرچییەکم لە کیس ئەچوو
ڕۆڵە هەر تۆم لە جیاتی بوو!
وا ڕووی هەناسەی ساردی من بەرەو ڕێگەی چۆڵی تۆیە
ئەو نامەیەی لە ڕەش سواری مەرگ بەجێما...
تۆمارێکی ڕۆڵە ڕۆیە!

***

وێنە شیعرییەکان

١

لە چاوانتا هەزار بەستە مەلە ئەکات،
لەسەر لێوت تامی وشە وەکو شەرابی خاوێنە
لە ئاسمانی بەر گەردنتا زەردەخەنە
هەڵ ئەپەڕێ وەکو تیشکی سەر ئاوێنە

٢

لە ئەنجامی برۆکانتا هێڵی مەبەست خۆی خڕداوە
نەی زانیوە لە سەهەنی ڕێگەی ئەوا
پۆل پۆل برژانگ ڕێی بڕداوە

٣

کە دامێنی زۆڵفت ئەڕژێ بەسەر شان و مل و قۆڵا
وەکو گزنگ شەپۆل بدات دەمە و بەیان بەسەر باخا
خەمی قۆڵم چەند حەز ئەکات
لەسەر کەمەر خەم بیگرێ و لە ڕێی زولڤا، بێ، خۆی ڕاخا

٤

نازێک بەسە، بۆ دوو پاتی ئەکەیتەوە هەموو ساتێ؟!
سروەی چپەی خەو بینینت لە ئیلهامی شیعرەکانما
چرکە بەچرکە ئەم گاتێ

٥

لە میانی من و تۆدا خۆزگە پردە
لەسەر پایەی وڕکی دڵم دامەزراوە

هەرچی لافاو هەیە هەستێ،
پردی شاعیر ناپسێنێ
چونکە بەخەم داڕێژراوە!

٦

بەڵێ منم، خۆشەویستیی، ڕێگەی کۆچی نەبڕاوەمە
بەڵێ منم، خۆشەویستیی، پشتێنێکی نەکراوەمە
ئەی تۆ... ئەی تۆ ڕێگەت کوانێ؟
تەنها ڕێگەی خۆشەویستیی لە شەوەوە بۆڕۆژ ئەچێ
بێ پەساپۆرت
کاڵای ئەم سەر ڕێگە و بانەش
کەس وەک شاعیر لێی نازانێ
خۆشەویستیی وەک عارەقی نێو چاوانی کارگەرێکە
نان ئەخاتە کۆشی مناڵ
خۆشەویستیی وەکو گیانی شەهیدانە، ئەدات لە باڵ
خۆشەویستیی ئەو بەستەیە، کە بوو، ئیتر نابڕێتەوە
خۆشەویستیی بەخۆی نەبێ
هەرگیز کێشی نایێتەوە!...

***

وەرزەکان

١٩٨٣/٤/٢٨

خۆشم ویستی و خۆشت ویستم
لە دنیادا هەرتۆم هەبووی
هەوەڵ وەرزی دڵداریمان
بەرهەمێکی یەک بە دە بووی
وەرزی دووەم گەڕایەوە
ڕێژەن نەما خەرمان نەما
وەکو داماوی ئەم شارە
کەوتمە شوێنی خۆزگە و تەما!

***

خۆزگە ڕۆژێک ئەهاتیە لام
دەستت ئەخستە سەر دڵم
وەکو پەپوولەی لانەواز
ئەتپشکنی گوڵ بەگوڵم
جا ئەتزانی چەند بەتەمام
لەناو دڵما بتگرمەوە
ئەگەر بەگیانی پاکیش بێ
بۆ ئەبەدی بتکڕمەوە
***
لەلای عاشق زۆر ڕەوایە
بۆ ئەوینی هەرچی بکا
لەو ڕۆژەوە مەی خۆش بووە
هەزار هەزار شووشە شکا
جا من بۆ جورعەی چاوی تۆ
شووشەی دڵم ڕاگرتبێ
دەبا دنیا سەرەو ژێر بێ
ئەگەر نۆرەم ڕابوردبێ
***
وەرزی سێهەم کە هاتیەوە
با بەهاری تەڕ و بڕ بێ
جامە شەرابی دەستی تۆ
خەست خەست هەتا لێوی پڕ بێ
لە گوزەرما ئیستێک بکە،
بڕوانە چەند پەرێشانم
لە بێ شەرابیی دەستی تۆ
هەر خەریکی خەم کێشانم
***
خۆزگە شەرم ئەی گرتیت و
لەبەر دەمما وەکو جامێ
لەسەر پەڕەی دەم و لێوت

ئەبووی بەپێکی هەرکامێ
من بەچپە و ڕازی خۆشت
کامی ئەوینم مەست ئەبێ
جا من ئەبم بەمەیگێڕ و
کلیلی تۆم بەدەست ئەبێ
***
ئەو کلیلەم، بۆ گەنجینەت
لە ئەزەلدا دابڕاوم
من ئەو مۆمەم لە ڕێگەتا
لەگەڵ بوونتا هەڵکراوم
ئای لەو ڕۆژەی ئەتکەمەوە
چرای خۆمت تیا هەڵ ئەکەم
بۆ ئاواتە وێڵەکانم
وەکو دەلیل دووکەڵ ئەکەم
***
وەرزی چوارەم بێنە گۆڕێ
هەموو شتێ لە جێدابێ
تانە و لۆمەی دەوروبەریش
پێلاوێک بێ و لە پێ دابێ
تۆ گەییوی و من عەزرەتی
ماوەی ئارام ئەبڕێتەوە
ئەو پێکەی وا لە دەستماندا
نەیخۆینەوە، ئەڕژێتەوە!
***
ئای لەم عومرە ناکامەمدا
ئازار و سوێ چووە ناخم
مەینەت ئەگەر شاخ بڕوێنێ
من جەنگەڵی هەزار شاخم
ڕۆژگار! دیواری لەعنەتیت
با بڕۆخێ لە ڕێگەما

با خەونەکانم بێنە دی
ئازاد ببن لە جێگەما.

***

خەڵکینە من ترسم هەیە
لە نەهاتیی بێ ماچ و مەی
داوا بکەن لە خوای ئەوین
نەکەی شاعیر بێ بەش بکەی
دژوارە لام، زۆر دژوارە
شیعر بێ ماچ و بادەبێ
شیعر ئاڵای تین و تەنوور
پەلاسێکی زۆر سادە بێ!

***

سەری تاڵێکم وەرگرە
با هەڵکرێمە سەر ناوت
برژێمە سەر سینە و مەمت
وەک شەپۆڵی قژی خاوت
کەس نییە جێت بگرێتەوە
بەڵام درەنگە بمگەرێ
با بەرهەمی وەرزی گەیین
بەناکامی هەڵنەوەرێ

***

قوربان، قوربان، قوربانتم
هەتا گیانم لە بەردابێ
بەستەی ئەوین نابڕێتەوە
هەتا عیشقم لەسەر دابێ
بۆ من، بێ عیشقی، مەرگێکە..
هەڵسانەوەی لە دوا نییە
ئەڵێن جەفا بۆ یار جوانە
بەمەرگی تۆ هیچ وا نییە!

***

کۆچێکی ڕەش پۆش

کۆچی نالی

١٩٨٢/١/٢٠

١- هەی داد، هەی داد شەو درێژە
هەی داد، هەی داد ڕەقیب بەسە...
داخی دڵتم پێ مەڕێژە
منم لەژێر باڵی شەوا هاوار ئەبەم بۆ خەیاڵم:
دڵی خۆتم بۆ هەڵڕێژە،
ئادەی لە ناخی تەقیوتا پەیامێکم تێ هاوێژە
خەمێکی کەیشت ئەدەمێ
لەناو زەبەندی گێژاوتا
نەمامی نوێیە بی نێژە:
بەستەی باومان هەتا ئەمڕۆیش بمانەوێ و نەمانەوێ
(فەتەڕۆ)یەکی بێ چێژە!
٢-پایز ساردە...
هەورێکی زۆر خۆڵەمێشین، سام لێ نیشتوو
بەری ئاسمانی گرتووە
دەستی ناوەتە سەردەمی ئاسۆی ئەملا و ئاسۆی ئەولا
کات بەیانە ئەوا خەڵکی
لەسەر حەوزەکەی خانەقا دەست نوێژ ئەگرن
مەلایەکی تر پێش نوێژە
٣- سەد و چل ساڵێک لەمەوبەر
مەلا خدر،
عەبایەکی دا بەشاندا و لە ژوورەکەی هاتە دەرێ:
ئەلا ئەی نەفسی بووم ئاسا هەتاکەی حیرسی وێرانە
لەگەڵ ئەم عەشقبازانە برۆبازانە، ئازانە!
چەند فەقێیەک لە خانەقا بەرێیان کرد هەتاکوو (وەیس)...
هاواریان کرد:
وشەی کوردی ماڵ وێرانە

شارەزووریش بێ بابانە
(نالی) ئەڕوات، هەوار دوورە
کەچی خاکمان لە کاغەزی هەندەراندا
هەتا ئێستەیش بێ سنوورە!
لە ئەشکەوتی هەزار مێردا، هاوار هەڵسا:
(پیرەمەگرون) دای بەسەرا
لە شارەزووری بێ چرا، شەو باری خست
بڕۆ(نالی)، بڕۆ(نالی)!
هۆ خەڵکینە بۆ نەتان بیست؟!
هۆ خەڵکینە، بۆ ئەو شەوە گرانەتا کەوتە ناوتان؟!
هۆ خەڵکینە، بۆ ئەو شەوە خەوی مەرگیش چووە چاوتان؟!
(نالی) ڕۆیی و کەس هەڵنەستا،
کە ڕۆژ هەڵهات و گشت شتێ ئاشکرا بوو
دەرگای بەبە مۆر کرابوو،
ئەوسا دەستتان دا بەدەستا
هاتن و چوون
بۆ نەبووبوون وا هەر نەبوون؟
هۆ خەڵکێنە، ئەوا سەد و چل ساڵ ئەبێ
لە شارەزوور، سەری حەبیبە هەر شینە
لە هەر کەسێک داوای خەوێکی (نالی) کەین
ئەڵێ: هەڕۆ هەڕۆ نینە!
٤- بڕۆ (نالی)، (نالی) بڕۆ
تەختی شارەزوور بێ تاجە(١)
کە شارەزوور تاجی نەبێ
شاعیریشی بێ ڕەواجە!
٥- دار بەڕوویەک هاتە ڕێگەی سێبەر بکات
وەشتێک بەسەر قەرەداخدا
کەژاوکەژ هات خۆی دەربخات

(١) هەزاران ڕێز و نەوازش بۆ گیانی پیرەمێردی نەمر.

لە کۆچەڕێی (مەولانا)وە
تۆزی ڕێگە هاتە دواوە:
(نالی) بڕۆ، بڕۆ (نالی)
دامێنی خۆت بشۆرەوە
لە(ئاوبارە) مەخۆرەوە
سەرچاوە پیس و وێرانە
وەرزی خەمی ئاودێرانە
قاتی ساڵی وەرزێرانە!
(نالی) بڕۆ، (نالی) بڕۆ
تەختی «ئەحمەد» سەرنگوومە،
«سالم» قافییەی شێواوە،
«کوردی» «قالە»ی دەرکراوە
کۆستەکە ئێجگار قەبەیە،
«مەحوی» ئەڵێ:
(لە دڵی من ئاشیفتە تر تەنها وڵاتی بەبەیە)
بڕۆ جگەر گۆشەکانت
بخە باخەڵ و گیرفانت
دەست و پێیان لە گۆ ئەخەن
بەفووی ساردی مەعنای خراپ، تەشەری تاڵ
شتی سەیریان ئەدەنە پاڵ!
(نالی) بڕۆ، بڕۆ (نالی)
خنجەرەکەی «ئەحمەد پاشا» لە کێلاندا خنکێنراوە
ئەگەر شێخی «ئاوباریک»م نەدیبایە
من هەر ئەموت شکێنراوە!
«سالم» هەر لە «دێوانە»یە
تەمی شاخی «دارمازەڵە»
بەچاوی ئەو پێوانەیە.
ئەستێرەکان لە پشت کێوی «سەگرمە»وە
وا لاڵ و پاڵ هەموو خەوتن
جەندرمەکان لە «شێخ حەسن»یان نەپرسی
کە سەرکەوتن.

کتێبخانەکەی «شێخ لطیف» ئاگر گەیشتە دامێنی
«سالم» ئیتر چۆن ئەمێنی؟!...
– لە ئەصڵا بانیی ئەم کارە کاسبهایی شەهری بوون
لە ئەمری فیتنە ئەنگێزا سەراسەر میثلی مەردانن
لە ئەوزاعی سلێمانی ئەوانەی شاد و ئاسوودەن
لە فەرعا نوتفەیی حیزن، لە ئەصڵا جینسی شەیتانن
گەهێ هەمدەردی ئەکرادن، گەهێ هەم عەیشی ئەتراکن
لە یەک لا مادەری بەرخن، لە یەک لایاری گورگانن–
(نالی) ئیتر چۆن کۆچ ناکەی؟!
(نالی) برۆ ئازار تاکەی!
لە غوربەتێکی دوورەوە بەکۆڵ بگری
بۆ خانەقا و مەولاناکەی
– سەیرێکی خۆش لە چیمەنی ناو خانەقا کە
ئایا ڕەبیعی ئاهووە یا چایری سنوور؟!
٦- هۆ (شێخ ڕەزا)...
تۆ لە بیرتە سلێمانی کە دار الملکی بابان بوو،
کە مەیدانی جریدبازی لە دەشتی کانی ئاسکان بوو
بۆ ئەربابی حاجەتەکان،
مەتاف هەر گردی سەیوان بوو،
ئەی بۆچ لە بیرت نەماوە،
چۆن کاول و چۆن وێران بوو؟!...
خاکی (بەبە) دڵی هەموو ئالی(بەبە)
کولبەی تەنووری ئەحزان بوو
کەچی مێژوو هەر «فاتەکەی سەر گردەکەی سوورەبان» بوو!
٧- (نالی) برۆ...
برۆ دەستی مەرەکەباویت پاک بشۆ
(نالی) کۆچ کە،
چونکە لە دوای ئەم کۆچەی تۆ باوی کۆچە
«کۆچ بوو بەنانم کۆچ بوو بەبەرگم
کۆچ بوو بەنەشتەر، درا لە جەرگم»

گوێ ڕاگرە، شاعیرێکی ئەم سەردەمە
کۆچ نامەی نوێی نووسییەوە
کە تێم ڕوانی، زۆر ئاشکرا
کۆچەکەی تۆم تیادییەوە
– لەسەر پشتی ئەسپی قەترانی ئەم شەوە
کۆچ و باری هەرچی دڵداری ڕەوەندە دابەستراوە
گۆرانییەک لەسەر زاری لق و پۆپە...
دەنگ دانەوەی لە ئاسۆدا، لەناو سینەی چەمەکاندا
ئەبنە چیرۆک... ئەبنە داستان
شاعیرێکیش وا بانگ ئەکات...
– شەو درێژە... ڕێی بیداری بێ هاورێیە، نابڕێتەوە...
بۆم نابڕێ دەوەرە تۆ...
وەرە ئەی خەم لەسەر لێوم... لەسەر چاوم
نەبا غەریبێ جێت بگرێ!
تۆ دێیتەوە...
وەکو گوڵی شیعرەکانت
لای (مدرس)، لای (خەزنەدار) ئەکرێیتەوە؟!...
(نالی) کۆچ کە، کۆچ گرانە
تۆیش بۆ باری گران چاکی
چونکە پاکی،
چونکە تاکی
٨- مەیەرەوە
چونکە خەڵکی پرسش دەکەن
چیتان کرد لە تەختی «ئەحمەد»،
بۆ تەختی «ئەحمەد»، چیتان کرد؟
بەپیلانی کاسبهای شار ڕێتان نەبرد!،
ڕۆمی بەڵای ناگەهان بوو
ڕۆمی پەتای بێ ئامان بوو
هەمووی کوشتن
«ئەحمەد»یش مرد

«ئەحمەد پاشا» و ئەحە کەچڵ، هیچیان نەمان
تاوان لە کۆڵی کێ دایە؟
ئەحمەد؟ ئێوە؟ مێژوو؟ زەمان؟!
ئەگەر وەڵام نەدەیتەوە
دەروونی خۆت ئەخۆیتەوە
کە وەڵامیشت دایەوە
مۆرکی ڕاپۆرتی لێ ئەدەن
هەزار جنێوت پێ ئەدەن!
مەیەرەوە،
لە کۆچی دووری بێ پەیتا...

«تۆ باقـیـەی سـاقـیـەیی صـەحنی چەمـەنبـە
مـەیدان هەمـوو مـەی دانە بـەکاسـات و بەطاسـات
(نالی)یەک و ئەوکـەس کـە تەمامی غـەزەلی بیـست
مـەعلوومـی بووە زۆر و کـەمـیی خـاریقی عـادات»

٩-لەسەر شەقام و خانەقا...
بەناو گەرووی ڕەشەبادا ئەڕوانمە لوتکەی ئەزمڕ
هەموو سەر لە بەیانییەک دڕن ئەدا بەتاریکە
وەکو یەکەم بلێسەی گڕ
هەتا ئیستەیش «ڕیچ» ئەبینم
ڕیچ وەستاوە لە پێچەکان
کاغەزی شێخ وەردەگرێ و
دەرمانی پیس بۆ واریسی تەختی بەبە ئەگرێتەوە
تلیاک ئەکاتە قەندەکەی مەولاناوە
دەمانچەکەی دای بەپاشا
پاشا ئەکوژێ لە پەناوە!
١٠-هۆ مەڵکەندی، هۆ خانەقا،
هۆ شێخ هەباس، هۆ کانی با
بەبادەکەی خۆش مرووری نالی بلێین
سەری بگرێتە خاک و خۆڵ
خەمێکی زۆر بگرێتە کۆڵ

لە وڵاتی نالییەکاندا و لەلای نالی وڵاتەکان
شتێک گۆڕا و جەمسەری کار وا دۆزراوە
لەلای ئێمە، لە کۆچەکەی نالییەوە
بەستەڵەکی شەوی سەد و چل ساڵەمان نەشکێنراوە
لە سێبەری دار بەڕوودا
کاسە دۆیەک نەخورایەوە قۆچی قەوی بۆ نەکرابێ
کووپەیەکمان هەڵ نەبچڕی
هەزار پەنجەی تێ نەخرابێ!
هەناوێکمان لە ناخ نەگرت
هەزار زامی لێ نەکرابێ
ڕەشبەڵەکێکمان ساز نەکرد
بەلیتەی جێ هەڵپەڕکێمان
سەرمان لە قوڕ نەگرتبێ!
مەرحەبایەکمان لێ نەکرا
دەستمان بۆ دڵ نەبردبێ!
(نالی) بڕۆ... کۆچ تا سەربێ
قۆچ با سەربێ
(نالی)، کاتێ پاک و چاکە دەربەدەربێ...
گۆڕی نەبێ...،
چۆڕی نەبێ!،
***

کە بەهارمان نەبوو دەبا گوڵە پایزە بچنین

بەهارانێک باخچەی دڵم هەڵاڵەی گرت
شەماڵی تۆ بۆنی نەکرد
ئێوارانێک وەکو منداڵ کەوتمە دوات
بۆ وشەیەک لێوت نەبرد
هەردوو دەستە نامۆکانم لە ڕێگەتا
بوون بەئاڵای دەست ڕاگران.
بێچوویەکی ئەو چاوانەت تێ نەگرتم
ئێستە لیرەن ئێجگار گران

وا دەفتەری شیعرەکانم نخوون کرد و
هەرچی تیابوو هەموویم ڕشت
نیگایەکت بۆ نەناردم بەتیرێکا
ئاهێکی ساردت هەر نەکوشت
باوەڕی خۆم کرد بەڕێگە لە گوزەرتا
کەچی هەر تۆ لا ڕێ ئەکەی
بووم بەباخی گوڵ و میوەی بەرچاوانت
چۆن وا ئەبێ دەستێ نەبەی!
کێ تۆی وەکو من ناسیوە لەناو کوردا
شمشاڵی، ڕێی کاروانت بم
کەچی گوێ لە قەتارێکی من ناگری
لە سۆزێکا قوربانتبم!
مانگی یەک شەوەی ئەوینت کاتێ هەڵهات
وەکو بزەی لێوەکانت
شایەت بینی، تۆ نەت ڕوانی تەماشاکەی
تا کەوتە پشت کێوەکانت.
ئەگەر تۆ لە جێی من بوایەی حاڵ چۆن ئەبوو
کوفرانی عیشقت چۆن ئەکرد؟
ئەم دنیایە باخی گوڵی ئەوین بوایە
گوڵی ئەوینت بۆن ئەکرد؟
کەچی وا من لە پایزما دڵدارێکم
ئیلهامی خوای گوڵستانم
چونکە بەهارێکم نەدی لە وەرزێکا
وا گوڵچنی پایزانم!
ئەسپی سەرکەشی خۆت تاوەدە هەر دەروونم
جێ ڕمبازی و جێ نیشانە
شیعری هەموو شاعیرانیش کۆشکی تۆ بێ
هەر چاوانی من سەربانە!
هەرچی دیباردە و ڕووداوە لە ژیاندا
سنووری بۆ دانراوە
ئەی سنووری ئازاری من لەلای ئێوە

بۆچی نەخشی بۆ نەکراوە؟!
هەتا کەی بێم هەتا کوێ بێم بەدەردەوە
گەرداوی تووش وا دای گرتووم
تاڵیی ڕۆژگار تاڵیی خەمی لەناو دڵما
لە مێژەوەیە بۆی کوشتووم!
دەسا خەمێک کە خەمەکان نوێ کاتەوە
جامی دڵیشم نەشکێنێ
ئەگەر خەمی هیوا نەبێ ئیتر دڵدار
لەم ڕۆژەدا چۆن ئەمێنێ؟!
لە ئاوێنەی سەراپاما مەلە ئەکەی
ئەوسا و ئیستەش هەر تۆ پەریت
چەندم پێ خۆشە فرمێسکم هەڵوەرێنی
بەڵام گوڵم هەڵنەوەریت!
فرمێسکی من بکەن بەپرد بۆ شاری دڵ
بەسەر ئاسۆی چاوەکانما
ڕێی لەشکرت ڕابکێشە دەرفەت زۆرە
بەناو شیعرە باوەکانما!
وا من ئاسۆی چاوەکانم کردۆتەوە
لە پایزما تیا ئاوابی
بووکی خەمم لە پەردەدا چاوەڕوانە
تۆ شۆڕە سواری زاوابی

***

«نالی» ئەرجوومەندە

پێنج لایی کردنەوەی چامەیەکی نالی

١٩٨٢/٨/٢٤

کــە دوێنێ چوومــە ناو تابلۆی نیگاتان
دڵی خـۆم دی لەسـەر دەسـتی سـەواتان
سـەرم کـز کـرد لەبەر حـوکـمی ڕەواتان
ڕەفــیــقـــان من ئەوا، ڕۆییم لە لاتان
لە مـــــەزڵوومـــــان بلا چۆڵ بێ ولاتان

که ئێمەت دی گرفتاری خەوێ بین
لە خەرمانی خەوا پشکی دەوێ بین[1]
بەشەو بۆ ڕۆژ، بەڕۆژ خولیای شەوێ بین
بلاسا شار بەشار و دێ بەدێ بین
لە دەست یاران بکەین تەیی ولاتان
کە کۆچم کرد لە کارواندا چ زاتە؟
دڵم شەرعی هەموو داد و شکاتە
حەقم ڕوونە لەلای ئەم سەر بساتە
سەفەرمان چونکە ڕێی هات و نەهاتە
دوعامان بۆ بکەن ئێوە و خوواتان
لەبەر چی دڵ لە سینەمدا هەموو دەم
ئەناڵێنێ وەکو مەشقی سوپای جەم
ئەوەی ئەیڵێت هەمان سۆزە، فرە و کەم
منم سەرکردەتان بۆ لەشکری غەم
دەترسم من بڕۆم بشکێ سوپاتان
لە ئاخێزدا سەری شارتان شکۆ کەن[2]
سەر و پەرچەم لە شاباڵی هەڵۆکەن
لە ئەغیار پشت و هاواریش لە خۆکەن
شکاری وەحشییان بەس دەستە مۆکەن
نەوەک بەربێ شکاری خانەزاتان
کە ڕۆیشتم منی یاری ئەمەک دار
وەکو شوێن پێ لە بەر پێتا خەمی بار
بەجێ دێڵم نەچێتە کوڵی ڕۆژگار
ئەوەند ئەرجوو دەکات «نالی» کە جارجار
بکەن یادی موحیبی بێ ڕیاتان

***

(١) دەو: یارییەکە فەقییان دەیان کرد بۆ وەدەست هێنانی مافی هەڵبژاردنی گەورەترین بەش.
(٢) سەری شار واتە هەدەف یاخود شوێنی یەکەم گوژمی مرۆڤ.

چۆن لە بیری کەم؟!

١

کاتێ ویستم لە بیری کەم،
بەبیرما هات بیرکەمەوە،
وەکو بەهار گوڵێ بگرم بەدەمەوە،
وەکو کوردێک بەکۆڵی قورسی خەمەوە،
وەکو جۆگەی کەف چەڕێنی لێو بەقەراخی چەمەوە
وەکو (وەلی) بەعەشقی پاکی (شەم)ەوە
بچمەوە لای...
ببمە پەنای

٢

ڕۆژێک ویستم لە بیری کەم
نیهادێکم پێ نەمێنێ
کە بۆن نەما، با ڕەشەبا پەڕەی گوڵان هەڵوەرێنێ

٣

ئەگەر دایکی خەمانم بێ،
ئەوا خەندە و گڕوگاڵم
ئەگەر خاکی کوردستان بێ
من کوێستانێکی خاڵ خاڵم
کە مێژوو بێ...
منیش ڕۆژ و مانگ و ساڵم
ئەگەر بەزمی ڕەشبەڵەک بوو
چۆپی کێشی ئەو کێشە بم
ئەگەر ڕەزمی ڕەزمەندان بوو
من برین و ئەندێشە بم
هەر دیوێک بوو منیش دیوی دووهەمی بم.
بوو بەدڵ و ناخی شاعیر
خۆم خەیاڵ و خۆم خەمی بم

ئەگەر ژان بوو ئەوا وەڵیای ژانە کەییم
ئەگەر یەک بوو من نیوەییم
کە باڵا بوو خۆم کاڵایم
کە شۆڕش بوو خۆم ئاڵایم
کە زریان بوو، خۆم شەپۆلی، خۆم کەناری
کە وەرزەکانی گرتە خۆی
خۆم زستانی، خۆم بەهاری

٤

ڕۆژێک ویستم لە بیری کەم
نیهادێکم پێ نەمێنی
کە بۆن نەما با ڕەشەبا پەڕەی گوڵان هەڵوەرێنێ.

***

بۆ کانوونی ١٩٤٨

١٩٨٢/١٠/٢٨

دەگێڕنەوە ساڵ بەو عەیام
بەیانییەک خۆر هەڵنەهات
دوا پەیکی شەو بەمەی زانی
دەنگوباسی گەیاندە جێ
– بەختی چاکە
دەمی بەیان دائەخەین و
ئاسۆ هەموو لە قوڕ ئەگرین
تنۆک تنۆک ئەستێرەکان
بەدوای یەکدا ئەچنینەوە
ئیتر جیهان کەنارێکە،
دڵ و داوێنی تاریکە...
بێ کەشتی و بێ کەشتیوانە
دەوروبەریش تا بڕ ئەکات
دورنجی ڕووی کازیوانە

دەروون، باوەڕ، ئاوات، ئەنجام
لە باوێشکی منا خڕن
لەناو شەپۆلی ڕقێکما
گازی تەشەر لە یەک دەگرن
ئیتر هەرچی دەستەڵاتە، لای من ئەبێ
ئیتر ئەوی تروسکەیە لەناو گلی چاوی ڕۆژدا
پەل ئەهاوێت و ون ئەبێ
ڕێی کارەسات وا خۆش کرا
دوا چۆڕی بڕیار نۆش کرا
خۆرم خۆر بوو ڕقی هەڵسا
تەکانی دا...
بەرەو هەڵدێر شەوی هەڵدا
دەنگی بەیان کرایەوە
گەرووی گەردوون،
سروودێکی کرد بەشاخ و دەشت و دەرا
ڕۆژگار بزەی خۆرەتاوی کرد بەبەرا
ئاسۆ بوو بەدوو گۆرانی
لەوێ پیرەمێرد و هەردی
بەدەروونی یەکیان زانی
مرۆڤی کوردیش، حەق بڵێین
کۆڵی خۆی خستە شەر شانی

***

عەشق و عاشق

وتی: ئەگەر من نەبوایەم تۆچی ئەبوویت
ئەگەر نرخی من نەبوایە بەچەند ئەچوویت؟
کێ ئاوڕی لێت ئەداوە بەدیت بکات
بەردێکی تر بۆ ژمارەی حەلاج بخات
پەیامی من نەهاتایە گۆران ئەبوو؟
نەخێر دایک هەر دایکێ نەوان ئەبوو

تۆ هەر وەڵیای بەیانێکی ژانی منی
کێشی بارێکی زۆر قورسی شانی منی
ئەگەر بەژانی عەشقێکدا نەهاتایە...
مرۆڤ. ئاخۆ لە چی ئەچوو، چۆن بمایە؟!
عەشق چۆڕێ ژانی منە، ئەی خۆیتەوە
نوێژ تەواو بوو لە دوا سەلام نەڕۆیتەوە...
ئەوەی لە مۆبەدی عەشقا جێ چۆڵ ئەکات
عاشقی کەیش لەتەک خۆیا کڵوڵ ئەکات
سۆزی عەشقم لە دەروونتا شیعری ڕەوان
بەگەردنی هەزاران قۆچ چەقۆی سووان
سەر هەڵمەگرە ئەم ڕۆژگارە بێ ئامانە
نە تەیبانی جاڵ جاڵۆکە، نە هێلانە...
ئەت شارنەوە، دوژمن زۆرە خۆت ڕاگرە
کە کەوتیتە مەیدانەوە دەست داگرە
بیستم. بیستم، هەرچی ئەڵێی بەڵێ وایە
عەشق گیانی پەیامبەرە و نیگای خوایە
ئەرێ عاشق مافی نییە هاوار بکات؟!
باسی خەم و عومری تاڵ و ئازار بکات!
لاوکێکی خەمناک بڵێ و نزا بکات
باسی ژووانی وێران و سزا بکات؟
باشە عاشق بۆ هەروەکو عەکسی قەمەر
لەناو گۆمێکی لیخن دا، بدات لەسەر؟!(١)
باوکە عاشق بۆچی نابێ لە لیوی یار
هەڵ بستێنێ هەزار دەنگی شمشاڵ و تار
کاکە، عاشق بۆ لە باخی سینە و مەما
دوورە پەرێز بێ تا ئەڵێن وا کات نەما!
بۆ بێ دەنگ بێ وەکو چەمی خەمی بێ خەم
بۆ فەرهاد بێ، بۆچی وەلی، بۆ کاکەمەم
تۆ هەرچیت وت منیش بیستم باش بزانە،
بوونی منداڵ هەروا بووە لە دوای ژانە

(١) دەربڕینی گۆرانی نەمر

عاشق ئەمرێ، لە ڕێی عەشقا یاری ئەوێ
عاشق ئەمرێ بۆ حاڵی عەشق چاری ئەوێ
کاتێک عاشق دێتە سووتان عەشق سوورە
کاتی مەرگی بوومەلەرزەی بێ سنوورە
لە مەیداندا دەست داگرتن، بەڵام لە تۆ
بۆ تاسەی دڵ هەزار نیگای پڕ لە شکۆ
ئەو عاشقەم بۆیە وێڵم ڕێگەم ئەوێ
دەمم ئەوێ، مەمم ئەوێ، جێگەم ئەوێ!

***

گەردەلوول

١٩٨١/١٠/١٥

١- بەستە و گۆرانی

تاریکایی هەموو شەوگار
خەستکەنەوە و بیدەن بەسەر هەردوو چاوما...
لێم ون نابی
هەموو زەوی هەڵگێڕنەوە
بیکەن بەشاخ و گرد و توون
تۆ ڕێگەیت و بێ من نابی
تفت و تاڵی ئەم ڕۆژگارە
بگرنەوە و هەمووی بکەن بەگەروما
تام و بۆنت لەناو چێژما هەر ئەمێنن
هەرچی بەردی ئەم دنیایە بیگرنە من
چمکی وێنەی نیگایەکی تۆ ناشکێنن
کە نەفتم کەن، داری سوالێم بدەنە دەست
بم خەنە ناو دوعای دەم بەست
چی زمانە لەم دنیادا لێم هار بکەن
هەرچی شەرعە لەم دنیادا لێم هان بدەن
هەر تۆیت‌وتۆ خاتووزینم
هەر تۆیت‌وتۆ خودی ژینم

٢- گێڕانەوە

ئەمە بەستە و گۆرانی بوو شاعیرێکی دێوانە ڕەنگ
پێش کارەساتی گەردەلوول...
خۆی و بەیان خوێندیانەوە
ئیتر هەموو شاخ و داخی وڵاتی عەشق
بوون بەدەنگێ سەندیانەوە
بوو بەئاهەنگ، هەتا ئەهات گەرم ئەبوو
هەموو سۆز و چریکەکان چوون بەیەکاو
بوون بە ئاڵا ،
ئاڵام ئاڵا ، بەرزبووەوە...
بەرزبووە و کرایەوە
لەسەر لووتکەی پیرەمەگروونی عاشقان
هێدی هێدی لەنگەری گرت...
شەکایەوە
نەیارەکان ئەمەیان دی، کۆبوونەوە
گەردەلوولێکی یەک تینیان لێ هەڵگیرسا
ڕووی کردە شاخ، سەرکەوت، سەرکەوت
تا گەیشتە بەر پێی ئاڵا
جیهان هەمووی حەپەسابوو ، کەی ئەسووتێ؟!،
لەناو گەرووی گەردەلوولدا ئەبێ بەتۆز
کەی بۆ پرسەی دائەنیشێ
ئەم بەهارە گوڵی نەورۆز؟!...

٣- داوا

قەڵەمەکەم... تۆ ئەتوانی
پەیامێکی وەها قورسی دەروونی من
بخەیتە سەر نامەی ئەمڕۆ؟...
کوڕە سوێندم بەو ئاڵایە ،
لە شاڵاوی گەردەلوولی نەیاران دا
ئەسووتێنرێ و کەسیش بەدەنگیەوە نایە ،

کە یاری خۆم لاوانەوە
کە شیعر و بەستە و گۆرانیم لە ڕێگەدا دامانەوە
کە من داری عومری ڕۆچووم
بەسەر خەما چەمانەوە
کەسم ناوێ بێ بۆ پرسە ، خۆم ئەمجارەش
سەوزەی عەشقم بەفرمێسکم پاراو ئەکەم
زمانی پاکی شاعیرێک ئەکرێتەوە
دیسانەوە لە وەرزێکا ، ئەی کاتەوە بەگۆرانی ،
ئەبێ بەباوی سەردەمێ ،
سەر گۆزشتەی خاتووزین و کاکەمەمێ

٤- دوا گۆرانی

کێ ئەمێنێ با ئەم ڕازەم لێ وەرگرێ
گێڕانەوەی بخاتە سەر ئەستۆی خۆی و یادم بکات
ئەو عاشقەم هەتا ئێستا تینووی خەونێکی وەها بووم
کە بێتە دی و شادم بکات
ئەی یارەکەم
خەونەکانم مەکوژێنەوە، با بمێنم
لەناو باخی گۆنای تۆدا
بەئاواتم تۆوی ماچی تیا بچێنم
- ئەمە بەستەی شاعیرێکی دێوانە بوو
لە خەوما بوو ، ئەویش وەک من
قوربانی ئەو چاوانە بوو

***

کە من ڕووم کردە -گۆلگۆسا-

بەدەنگتەوە، کە ڕەویان کرد، ڕۆژ و ساتم
وەک ڕاکێشراو بەپێی دڵی خولیامەوە
لە دووت هاتم،
هاتم هەتا ئەو جێگەیەی جێ نەمابوو ،
وتم بلێی بێ سایە بیت؟!،

لە مەیدانی کێ بەرکێ دا هەتا دوایی بێ کایە بیت؟
حەقایەتی ئەم بەزمەمان لە دوای عومرێک
ئەگەر بێت و کۆتایی بێت
لەسەر پەیکی شیعرەکانم،
لەسەر پەریی خەونەکانم،
چەند کەوتووەو چەند ئەکەوێت؟!...

***

وەک سەرەڕۆ بدەمە شاخ؟،
هەڵدێرێکی بێ ناونیشان بمداتە بەر،
تاشە بەردێک دڵم لەت کاو
ئاخۆ یاری خۆشەویستم
تیشکی سەوزم بۆ هەڵ ئەکا؟!،
کێ پێم ئەڵێ دەرگای دڵت بکەرەوە!،
دڵم سی ساڵە شکاوە.
دەرگای ناخت بکەرەوە!
ناخم ئەوەندە هەڵتەکی
ئەژنۆی خۆمم لەبەر ناوە!
دەنگی ڕاڕای ناکامی بوو، وای ڕاگەیاند:
یارت خاکی بێ نەخشەیە،
نەخشەیەکی بێ زەمینە،
سەرینێکی بێ جێگایە،
جێگایەکی بێ سەرینە
تۆ چیت و چیت لە یار ئەوێ؟،
من چیم بوێت و چیم نەوێ؟!
من دارێکم دەیان پەلیان بڕیمەوە،
کتێبێکم دەیان دێڕیان سڕیمەوە
حەکیمێکم دەیان وتە و فەرمایشتیان
ڕوو چەرخانم
نووسەریکم دەیان خامەی دادراویان لێ شکانم
دیوانێکم دەیان شیعری کەس نەدیویان

لێ فەوتانم
نەخشەیەکم، نۆخەتم بۆ نەکێشرابوو
سنوورەکان خواردیانمەوە
ساوای عەشقم، لە دایک بووم
ناوکیان نەبڕیم، شاردیانمەوە!

***

– بۆچی وەها بەهاواری؟
بۆچی هەر تۆ لە ڕێی عەشقا گرانباری؟!
بەڵام من مافی خۆم هەیە
بۆیە پرسیار ڕووی لە تۆیە
مێژوویەکم دەیان ساڵە خولی ئازارم ناسرەوێ
جارێک، تەنها تاقە جارێک
لە یەکشەوەی نیگایەکتا مژدەی جەژنم پێ نەدراوە
لەناو تاقی یادێکماندا،
چرای ئاهێک هەڵنەکراوە!

***

لە خەوما بوو دوێنێ شەوێ تۆ بازێکی هەڵت ئەدەن
تۆ چرایت و هەڵت ئەکەن
بەسەر کلێپەی ئاگریشدا منی دەست و پێ بەسراویش،
لە دوورەوە هەڵخرابووم
وەکو نامۆ لە ئاهەنگت دابڕابووم،
ئەی یارەکەم...
ئەی فریشتەی ڕێی شارەکەم
دیسانەوە هەمان پرسیار هەڵباتەوە،
کام بەڵامت دەرگای وەڵام ئەکاتەوە؟!
– هەتا ئێستا نەت زانیوە؟ ڕێ بەندانە،
چوار فەسڵەی شار خەوتنانە
نەزەرگەشمان خانوویەکی بێ سەربانە
پێخەسوومان ئافرەتێکە دەرکراو و بێ باوانە!
من بێم بۆ کوێ؟

تۆ چیت و چیت لە من ئەوێ؟!...
ئەوانەی وا، لە پێجۆرمان گەلێ جۆرن
هەر چاوێکیان هەزار چاوە
هەر ناوێکیان هەزار ناوە
پێیان لە قوڕگی ئاوازی هەزار بەڵێنی من ناوە
دەمێ ساڵە هەمان وەیشوومەی چلەن و نەشکێنراون
لیتەی خەست و گیراوەن و
ئەوەتای هەن ڕەهێڵەیەک لێی نەداون
ئەینا کەی من وا دڵ ڕەقم
ئەینا کەی من وا ناحەقم!

***

هۆ یارەکەم...
(عیسا) بەرێی (گۆلگۆسا)دا، کاتێک توانی...
مەرگ و ئازار بەشانی خۆی ڕابکێشێ،
خوا خۆی لە ئاسمانی چوارەم پێغەمبەرانی هێنابوو،
چاوەڕوانی پێشوازی بوون،
مژدەی بەیانێکیان دایە کە دێتەوە،
هەرچی دەرگای داخراوە دەکرێتەوە
کلیلی دەرگای بەهەشتی پێشکەشکرا،
لە شاباشیا لەناو شەیداکانی خوادا
شەرابی کۆنی مەیخانەی خەم و ئازار
دابەشکرا

***

ئەی یارەکەم...
من کێم لە پێشوازیدا؟!...
تا مەرگی خۆم بەشانی خۆم ڕابکێشم!
زەمان ڕۆیی و زەمانە هات
ڕەشەبایەک وەهام دێنێ و
ڕەشەبایەک وەهام دەبات.
کوا پێغەمبەر... پێغەمبەرێک

نوێژێکی وام لەسەر بکات،
لە نوێوە ترسم بشکێنێ
لە ڕۆحی خوا، جۆگەی شەماڵ
بخاتە سەر مەزرای وشکم،
ڕوو بکەمە خوا،
ئەی خوای کەلاوە شارەکەم
لە ئایەتی ئەمجارەتا پەیامێک بێ و
بەهاری دڵ هەڵکاتەوە
سروودێک بێ،
لە دەروونی عاشقاندا دەنگ باتەوە
برای عاشق... با،
ڕوو بکەینە ئەو دەرگایەی،
یەکەم نوختەی چوونە شارە
من بەرەو یار، تۆ بەرەو کار
جێگەی ئێمەش ئەبێتەوە
سایەی دارێکی ڕۆژگاری بێ پایانی ئەم مێژووە
بەلاماندا دەشکێتەوە
یارم گوڵی ئەمشارەمە
یارم بووکی ئەمجارەمە
کڵێک لە کوورەکەی کاوە
بارگە و بنەی ئەم کارەمە

***

بۆ ئەو نەورۆزەی هەموو وەرزێ نەورۆزە

١٩٨١/٧/٢٠

ئەی کچەکە، بۆ ئەوەندە شۆخ و شەنگی لە منت کەوێ
دڵێ کە تۆ بگرێتە خۆی چۆن ئەمینێ چۆن ئەسرەوێ؟!...
لە هەر کوێیەک نیگاری تۆ پێشانگەیەک بیگرێتە خۆی
ئەو شەقامە. ئەو بازەڕە ئەو وڵاتە سەراپا تۆی
لە جوانیتا هەزار شیعر هەڵ ئەپەڕێ وەک دێوانە

یا وەک مەلی پەڕەوازە داویانەتە ئەو کێوانە
ئەی جوانەکەی ئاغرەکە. هەموو وەرزێ هەر نەورۆزی
وەکو لووتکەی چیاکانمان بەرزی ڕوو سووری پیرۆزی
نەورۆزەکە منی شاعیر دڵم هەیە. خودام هەیە
لە ڕووی خەما سۆزم هەیە لە ڕووی تۆدا نەوام هەیە
چاولێکنانێ ئەگەر سەرم لەسەر کۆشی تۆ دائەنێم
بێگومانە وا مەست ئەبم بۆ پیری مەیخانە ئەشێم
دەستم دەگاتە گەردوون و ئەڵێم عاشق بەهرەدارە
من بولبولم گەییمە، سایەی گوڵ ڕێژی ئەم دارە
چ دارێکە؟ من خۆم نەبێ کەس نازانێ بی شەکێنێ
وشەی جوانی کوردی نەبێ کەس ناتوانێ بی نەخشێنێ
قوربانی تۆم هەناسەیەک بدە بەڕووی خەمبارما
چراخانی گوڵ هەڵبکە لە دەروونی زۆر تارما
وەکو شیعرێ لە دڵەوە بفڕە بۆ سەر پەڕەی ژیان
نەورۆزێکی هەمیشەیی پێشکەش بکە بەگشت جیهان

***

بڕیار

بڕیارێ بە، پاشگەز نەبی
باوی پاشگەز بوون نەماوە
هەرچی ناشێ بۆ ڕەوایە؟
ئەوی ئەشێ لەبەر چاوە؟!...

لە باوشتا جێگەم بەرێ
تا تێر ئەبیت، تا تێر ئەبم
با پێکەوە شەتەک درێین
بۆ کوێ ئەچیت، بۆ کوێ ئەچم

ژەهراوییە ئەو نەریتەی
پەرژین دەخاتە نێوانمان،
کێش دائەنێ، گەز و باڵیش
بۆ کێشانمان، بۆ پێوانمان

تێکەڵ بوونمان لەناو یەکا
نارنجۆکێ دەتەقێنێ

دەم و کاوێژی یاساکان
بەناو یەکدا ئەتەپێنێ

تۆ ئامادەی ئەم شۆڕشە
بەرپا بکەین سا هەر ساتێ
بێگومان بە ئافەرینی
خواوەند خۆیشی ئەمانگاتێ

هەنگاوێکە و هەڵی بێنە
بێ پەروا بە، دەری بڕە
زاهید پەڵخی ڕیشەڵانە
کۆی لێ مەکە ماری سڕە

لە دنیامدا تەوژمێ بە
بوومەلەرزە پەیدا بکە
تیوور زان و میوور زانی
ئەم دنیایە شەیدا بکە

تیوری چێژ هەر وەهایە
ڕەشە خەڵکیش با کوێر ببن
کفرە و نەفسێک و ئاواتێک
لەم ڕۆژەدا لێک تێر ببن؟!!...

وەک دروشمی سەر پەرچەمێ
لەم چێژەدا خۆت هەڵبکە
گیرفانی خۆت گیرفانی من
پڕ لە کەرسەک و پەڵ بکە!

بیان گرینە ناو دەمی
ئەوەی داخی لە دڵدایە
خۆ دڵی من تەختی خۆتە
حوکمڕانیت پێ ڕەوایە

با تێر ببین تۆ لە من و
منیش لە تۆ هەتا سبەی
سبەی ئاخۆ کێ ئەزانێ
دنیا، بۆ کام لامان ئەبەی

***

ئێوارانێک

۱۹۸۱/۳/۳۱

ئێوارانێک وەرنە گەڕەک
دەمێ ساڵە چاوەڕوانم
منیش ڕەسم و ڕای پێشوازی
وەک عاشقێک باش ئەزانم

***

ئێوارنێک سێبەر داهات
ئازیزەکەم بێرە گوزەر
دڵم مەخە تەدارەکی
ڕێگەی دووری دوایین سەفەر

***

خۆ من کۆلیلی دیدارم
من شەیداکەی چاوەڕێتم
پێیەک بخە ئاشیانەکەم
کێ پێم ئەڵێ وێڵم، شێتم؟!...

***

لە هەواری پەژارەدا
چاروەێ کاتم کەوتووە
ئەناڵێنێ لەبەر خەما
خاکێک منی هەڵگرتووە!

***

ڕەوایە لات خولی عومرم
هەموو وەرزێ هەر خەم بێنێ؟
بەستەڵەکی ڕێی دیدارت
نەورۆز نەبێ بی شکێنێ!

***

ئێوارانێک شنەی شەماڵ
بۆنی باخی هێنایەوە
چاپەزەکەی دڵەی کەیلم
چایەکی نوێی لێنایەوە

***

سوێندت ئەدەم بەجوانی خۆت
دابنیشە تاوێک لەلام
لەسەر ڕێگەی تەمەنتانا
گوناە نەبوو منیش ڕوام

***

ئێوارانێک کاتی گەڕان
چاوەڕێتم لە خەڵوەدا
وەک نووری پاک خۆت بنوێنە
لە کاتی وەجد و جلوەدا

***

کە تۆ بێیتە ئاشیانەکەم
منیش هەبم هەر تۆ دیاری
ئیتر بەستێک لەنێوانە
بۆ تێک نەچێ بەیەکجاری

***

لە جوانیتا بمشارەوە
چەردەیەکم لەو جوانییە
دێوانەی فەیز و بەهرەتم
کەمتەرخەمی ڕەوا نییە

***

کاتێ بەبەهرەی عەشقی تۆ
دنیا هەمووی دێتە دڵم
لە باخی گەشت ئاواتێکا
چرۆم خونچەم، سوورەگوڵم

***

بە گوم بوونم لە ناو تۆدا
دەریاو چیا بەیەک ئەگەن
مژدەی ژانێکی پیرۆزو
بوونی عەشقێکی نوێ ئەدەن

***

ئێوارانێک قوربانتم
هەتا وام لە حاڵی خۆما

هەتا کەیلم بەم خولیایە
لەناو تاڵ و ژاڵی خۆما
***
لە دەرگام بە چاوەڕێتم
دەستە و نەزەر ڕاوەستاوم
بەڕووناکی دەرکەوتنت
مەستانی کە، هەردوو چاوم
***
کە هەستم کرد پایەم هەیە
بەشم وەرگرت لە عەشقی خۆم
تەوژمێکی نوێ لێم ئەدا
واز ناهێنم لە مەشقی خۆم
***
ڕائەکەمە ڕێگە و شەقام
ئەبم بەوەرزی بەهارێ
لە هاوار و بەستە و سۆزم
بۆنی لیقای تۆ ئەبارێ
***

دەست نیشانێکی تازە

١٩٨٠/٢/١٢

ئەم دنیایە هەرچی تیایە بەچاوی خۆم تێی دەڕوانم
بەهەستی خۆم پێی دەزانم
بەدەفری ئەم دڵ و ناخەم ئەی پێوم و
بەتەرازووی شانی ماندووی هەژاری کورد ئەی کێشم و
بەبەردە زبرەی تانجەرۆ زێڕو زەرەر نیشان ئەدەم،
بەئاوی زێ و سیروانەوە ئەڕۆم ئەڕوم هەتا دەریا،
لەسەر لووتکەی پیرەمەگروون دەستم بۆ خوا بڵند ئەکەم
لە جامی خامەکەی (مەحوی) خۆم مەست ئەکەم
لەبەر کۆشی فەقێ تەیران پڕ دەست ئەکەم
من: ئەمەم و هەر کەسێکیش لای گرانە...

با تێ بگات... کە کورد ئەڵێ:
هەموو ڕێیەک ئەچێتەوە بۆ لای بانە
***
دۆینی وتم: جێم مەهێڵە،
ئەمڕۆ ئەڵێم بێنە دەستت
من هەر شەیدام بۆ قومێکی بادەی خەستت
کەللەم بکە بەبۆتەیەک خەونەکانمی تیا گێژ بدە بتوێنەوە
تەنها خەوێکی خۆش نەبێ...
کە من ڕۆڵە دایکی شەمم
کە من ڕۆڵە خاکی خەمم
کە من گیانی ئاواتەکەی خاتووزین و کاکەمەمم
***
لەعنەت ئەکەم لەو مێژووەی نووسیویەتی:
کە تا ئێستا کەس بەبانگی بەیانیانم هەڵنەساوە،
کە تا ئێستا ئەسپێکی شێی پڕمەدارم تاونەداوە،
کە تا ئێستا نیوەم خۆرە و نیوەم سێبەر،
کە تا ئێستا دەستم وا بەکڵاومەوە
کە تا ئێستا خوێی دووڕێیان ئەکەم بەئێش وزامەوە.
ڕاستە هێشتا شەوێ بێ خەم لەگەڵ ساتا نەخەوتووم
بەڵام هەر زوو لەناو بێشکەی ئەشکەنجەدا
ناوی کوردیم لە نۆبەرەی خەمم ناوە.
بۆیە ئەڵێم ئەگەر سۆزی لاوک نەبێ
ئەگەر لۆلۆ و قەتار نەبێ
دەنگ و زەنگی گشت کووچەکان چەقچەقەیە
بۆ بەر کۆشەکەی مام کاوە ئەگەر بێت و حیساب نەکەن
ئەوسا منیش کام ئالایە بەبالایە
ئەڵێم کورتە بنەیەکە و، هەتا لووتی لە چالایە!
هۆ خەجەکەم بەدوای نێچیری عەشقتا هەڵدێراوم
هەردوو پێیشم کەوتە دەمی چیاخۆرێکی زک دڕاو
لەسای لقی تاشە بەردە هەتا ئێستا پارێزراوم

هەرچی قسەی زلە زلەی ئێستگەکانە
لە گوێی گایەکی نەوتینا خپ نوستوون
وەکو مریشکی بێ هێلکە
لە کولانەی فەلسفەدا کڕکەوتوون!
قرتەیان دێ ورتەیان دێ
کە باس دێتە سەرباسی من
لای هیچ کامێکیان نامێنێ پێناسی من!
***
ئەسپی شیعرم وا یەک سەڵەف هەڵی کوتایە سەری شار
کوا چاوڕەشی یاری «مەعدووم»
کوا خێڵەکەی شەم و وەلی
بۆ جێ ژووانێ نابینم؟! شوێن پێی یاران کوێر بۆتەوە؟!
بۆنی سمڵ و مێخەک نایە؟!
بەڵێ بەڵێ من عاشقم، بەڵام ئازار تاکەی خوایە؟!
***
خۆشەویستم؛ لە دڵمەوە سەرت هەڵدە بۆ ناو ژیان
تا دەرکەوێ تۆ چەند جوانی،
من دەمێکە تۆ نابینم
لە کام کێوا گیرسایتەوە؟
وەرە بەستە و شیعرەکانم لە پێشوازیتا وەستاون
هەموو وەرزیان هەر بەهارە
ئێستەش بۆن و بەرامەی تۆ عەتری سینە و مەمکی شارە!
شۆخە کوردە نازدارەکەی ناو کوێستانی بەورووباران
قازو قوڵنگ، پەڕەسێلکە پۆلە ڕێشۆڵە و قەتێکان
هەمووم بینین زستانی پار،
گەڕانەوە بۆ شوێن هەوار
ئەی تۆ، ئەی تۆ کەی دێیتەوە؟
مەلاشووی ساوای عەشقی گڕ هەڵبەیتەوە...
بەبەستەیەکی زۆر تازە
کە خۆی ئەوینە، خۆی ڕازە!
***

ئەڵێن زستان هەتا سارد بێ و بارانبار بێ
هاوین گەرمە و بەبەرهەمە
من هەتاکەی پاسەوانی بێ مایەبم بۆ ئەم خەمە؟
هۆ خەمەکەم چەند زستانە وەیشوومەیە و ڕێ بەندانە؟
چەند زستانە دڵی هەموو عاشقەکان
چاویان لە ڕێی خێڵەکانە؟!
هۆ خەمەکەم تۆ سەرخێڵ بەو
ئەم بەهارە لەگەڵ بەفراوا وەرەوە
دەوری مەزرای شیعرەکانم بکەرەوە
یادەکانت... گشتیان بکە بەپۆپلانەی دار بەرووەکان
بای داراوس نەک چرۆی دار، چرۆی دڵیش ئەکاتەوە
ئارەقی دوای ڕێگەی دوورت
لە پێکی سەوزی پەنجەتا، لە ڕەزێکی نەکێڵراوا
شاعیرێکی وەکو منی ئێجگار تینو ئەیخواتەوە
گەردی ڕێگەت بەفرمێسکی چاوی ماچێک ئەشواتەوە
***
عاشقەکان...
مەرگەوەری من دەمێکە لای چەپی خۆی داهێناوە
ئەو قوڕەی بۆمی گرتەوە ئاوی فرمێسکی لێناوە
هەر ڕێ ژووانێک تێک بدا ئەو بەسیەتی!
ئاخۆ خەمی پیرۆزی من کێ کەسیەتی؟
کێ بێ مژدەی بارگە و بنەت بکات بەبانگ لای بەیانی،
ڕۆژیش وەکو ئالای گڕێک هەڵت بکات لەسەر شانی،
لەسەر لێوی ئاسۆی خاڵ خاڵ لێوم بنێمە سەر لێوت
هەتا ئەبم بەهەلالەی کۆرپەی سبەینێی بزێوت
***
هۆ خۆزگەکان...
تۆێشووم پڕکەن لە برووسکەی... خوێنجمانی ئەو شاخانەی
هەر بن بەردێک قەلای داستانی عەشقێکە،
هەر بن دارێک جێ ژووانی ساتی قوربانی و ژیانە
وەکو گزنگ دەمەو بەیان

خۆی هەڵ ئەکا و لای ئێوارە
هێدی هێدی ئەتوێتەوە
من بەماچی لێوەکانی چەخماخەی خەم ناخی شیعرم پاراو ئەبێ
دارستانی وشەکانم دێن بەیەکا و
خنجەر ئەکەن بەبەرۆکا...
خرم، خرم... بەپێی خۆیان ئەدەنە پاڵ
ئەگەنە ڕۆژ ئەگەنە ساڵ
کە وەرزی ژان هاتە گۆڕێ...
بەشووڵ ئەدەن لە دایکی هاڵ
ئەمڕۆ هەر کەس هاودەردێک و، هاوبیرێک و هاودەستێکی خۆیی هەیە
هاو دەردەکەم... من عاشقم،
هەرکەس عەشقێ حەرام بکات دوژمنمانە
هاوبیرەکەم
من پەیامی عەشقی خۆمم لە داستانی قەڵای دمدم وەرگرتووە
موتوربەیە بەو پەیامەی
هەژارەکانی سەرزەمین بەئەشکەوە شێلاویانە
هەر کوڵگەیەک لەسەر ڕێیا ڕابوەستێ ئۆباڵێکی ئەستۆمانە
هاودەستەکەم، دەستت بێنە
لەناو لەپما باوەڕێکی وا بروێنە
کە من و تۆ بەیەکەوە ئەیخوێنینەوە تاڵاوی خەم
کە من و تۆ بەیەکەوە ئەیلێینەوە بەستە و قەسەم
کە من و تۆ بەیەکەوە ئەگەین بەشەم
ئەگەین بەشەم

***

دەست نیشانێکی تازەتر

١٩٨١/٣/١٤

ئەمجارەیان بڕیارێکە هەرچی خەتام بێ تیا نییە
لە دوای ئەوەی کوورەی (کاوە) کوژایەوە و
بەرکۆشەکەی بوو بەداهۆڵ

داستانەکەی کرا بەبەیتی شانامە...
منم لەسەر خەرمانی خەم خوێ شەن ئەکەم
هەموو ڕۆژێ دوێنێ و سبەی بەپەن ئەکەم
خوای هیچ شارێ...
چەتەولێی شارەکەمی بەر پەڵ نەدا
مەستێک لە چاوی چاوەڕێم
دوا چۆڕی پێکی هەڵ نەدا
شیعرێکی کەس بەبەستەوە لە ئازارما هەڵ نەقوڵێ
ئەوەش دڵی لەسەر پشت بوو
لە هەزاران خورپەی دڵم خورپەیەکی نەچووە دڵی.
ئەمجارەیان بڕیارێکە هەرچی خەتام بێ تیا نییە
لەمێژەوە کەسم نەدی خەوێکم بۆ لێکداتەوە
کەسم نەدی لە شەوێکما
تەنها مۆمێ لە ڕێگەما هەڵکاتەوە
کەسم نەدی لەسەر خوانە ویرانەکەم
چۆڕێک خەمم بۆ تامیش بێ بخواتەوە...
ئای گەڕیدەی شیعرەکانم لە شاراندا لە دەرگای دا!!
کەسێک نەبوو لا دەرگایەک بکاتەوە.
کەسم نەدی بڵێ ئەمەش بەندەی خوایە
خەمی (کاوە)ی لە کۆڵدایە
ئەمجارەیان بڕیارێکە، هەرچی خەتام بێ تیا نییە
بام جەمیلە بدرێت بەدەم کارەباوە
بام ئەنجیلا لە هەزاران دەم وەردرێ و
بڵێن دایکی بەندوباوە
هەرچی قولە لەم دنیادا، لووتیان بکرێ بەزنجیرا
هەرچی ناوی گیڤارایە، بکرێت بەسەر نووکی تیرا
هەر پەنجەیەک تارێ لێدا داشی دامەی جەنراڵێک بن
هەرچی نیرۆداو غەسانە ئاوارەی ڕێی بێ ماڵێک بن!
نایەمە دەنگ
نای لە خشێنم فرمێسکی مەنگ!

ئا لەم ڕۆوە حەرفێکم دا
دوانم لە جیاتیدا ئەوێ
ئەینا من و ئازاری خۆم قەزای کەسم لێ نەکەوێ
ڕۆژگار مێژوو ئەم بڕیارە
پاڵفتەی عومرێک شەوگارە
کێشی هەڵگوردێ ئازارە
هەتا دەرگای شاری خەڵکم لێ داخرێ
هەتا مێژوو پێی بەدبەختیم لێ داگرێ
هەتا لە نەخشەی دنیادا جێی ناوەکەم نەدرێتەوە
هەتا چرۆی لێوی هیوام
بەهەڵبەستی ئازادیخواز، لە بەستەدا نەکرێتەوە
ئەم بڕیارە هەر بڕیارە
قوفڵی دەرک و دەری شارە
با هیچ نەبێ دوژمنێکم وا بزانێ
بەڵێن لەناو عاشقاندا هەتا ئێستا مەعنای ماوە
کوپەی مانیفێستی عەشقیش
دەستی پیسی بۆ نەبراوە.
لەسەر ڕوومەتی ئاسیاش خاڵێک هەیە کوردستانە
عەشقی من و مەم و زینە
پیرۆزەی بێگەرد و شینە...
وا لە کۆڵی هەژاراندا بەرەو بارانی سەر پەڵە سەری ئەخەن!
مێژوو ئەڵێ دڵدارەکان بیانەوێت بگەن بەیار
ئالآیەکی سوور هەڵ ئەکەن!

***

خاتوزین و ئازار و هیوا

١٩٧٩/١٢/٢٩

خاتوزینی دەریای شینی خەیاڵی من!
کەی دێیت بینی واقیعێ لە حاڵی من؟!
کێ قایلە، کام عاشقەی زۆر عاشقە
بەئازاری تەنها ڕۆژێ لە ساڵی من

لەو ڕۆژەوە خۆشم ئەوێیت ناڕازی نیم
لەناو بێشکەی ئازارایە مناڵی من
لە ئاگری دووریییاندا هەر ئەسووتێ
هیوای کەیل و بێ دەرفەت و عەوداڵی من
هەر خۆم لە بۆتەی عەشقتا ئەتوێمەوە
خشتێکی کەس نەچووە دیواری ماڵی من!
سارا و ئامۆونی خەڵکی تر فێنک بووە
جەهەننەمە سەری ڕەش و بێخاڵی من
چی تۆ ئەکات بە نۆ بووکی شیعر و تکام
کێ ئەگاتە باخی پاشای چاو کاڵی من؟
لەبەر تیشکی خەدەنگێکتا سەرسام ئەبێ
هێز و بازووی هەزار ڕۆستەمی زاڵی من
تۆ هەر خۆتی نەزەرگەمی. سوراحی کێ
فرۆدێنێ بۆ سەر شووشەی بەتاڵی من؟!
من ئەسووتێم سووتانیشم زۆر دروستە
مەیەڵە بام ئاگر نەگاتە باڵی من
من هەر باڵی شیعرم هەیە لە دنیام دا
مەیپێچنەوە تو خوا شڕوشیتاڵی من
ئاهم بگاتە ئاسمان و هەر کوێ بەرزە
کێ ئەبیستێ دەنگوباس و هەواڵی من؟!
بۆ ئاسۆگەم وا خەمناکە و سزا دێنێ
بەگەردنی کام ڕۆژە بێ ئۆباڵی من؟!
لەسەر دوکانی خەڵکی تر مشتومڕە
مامەڵەیە بۆ کڕینی کوتاڵی من!
ئەچمە هەر کوڕ و مۆبەدێ هەموو شتێ...
سەروبنە، هەموو چاڵێ پێچاڵی من
هەرچی تۆز و گەرد و خەشە ڕوو ئەکاتە...
چاوی پاکی ئاسمانەکەی ساماڵی من
ئەم دەساودەس ئەی گۆڕن و تێکی ئەدەن
تێکی ئەدەن کوپەی خومی زۆر تاڵی من

ئەمێستاکە ئاشیانەکەم وێران ئەکەن
لا دیوارێ ناهێڵنەوە بۆ پاڵی من
هۆ گەردشی ئەم زەمانە کوێراییتە
ناروانیتە توێشووی ڕێگەی بەتاڵی من
ئەی یارەکەم لەناو کێشمەکێشدا ئەژیم
لێم ئەگۆڕن ئاوی پاکی زۆلاڵی من
که له دەرگای شەوانت دام، موتوربە بووی...
بەخەومەوە وەک بەیانی کەژاڵی من
ئەگەر پێکم ئازار نەبێ، مەزەی لێوت،
چێژی نییە لەسەر زمانی تاڵی من
سەد مەرگەوەڕ بێن و شێوەی تۆ بگۆڕن
من هەر ئەڵێم خاتوزینە حەلاڵی من

***

بۆچلەی- ئەرجومەندی جوانەمەرگ

ئەم هۆنراوەیە بۆ چلەی جوانەمەرگ ئەفسەری لاو ئەرجومەند کاکەیی وتراوە کە لە ڕووباری دیجلەدا خنکاوە.

من ئەمڕۆ دڵم، هۆگری خەم و، ئێش و ئازارە
گەردی مەینەت و، پەژارە و سزا، لێوم بارە
شیوەنمە شیوەن، وەکو وەیشوومە، ئەمدا بەداخا
گەردەلوولەکەی دەنگی براڕۆ، ئەمبا بەناخا
چل ڕۆژە دەنگی- ئەرجومەند- نییە، خەڵکە خەبەرێ
دەنگ و باسی ئەو، هەر بۆ (میدیا)ی، چاوەڕێ بەرێ
شەماڵ چل ڕۆژە، شنەی خۆشی تۆ مژدەی نەداوە
ئاخۆ- ئەرجومەند- چ کات دێتەوە یا لە کام لاوە؟!
بەهار... کۆتایی عومرت ڕۆژێک بوو، سەر لێ شێوان بوو
بەدوای هەواڵی مەرگی ناکاوا دیجلە پێوان بوو
ئەی ئاوی دیجلە ئەی چاڵەمەرگی بێ پەی و بێ جێ
شۆڕە سوارەکەم، تێگلا ئاخۆ هەتا کوێ ئەچێ؟!
ئاگر بەربێتە دەروونت وەک من، وشکاییت دابێ
کەی بووە، ڕەحمەت وابێ فرسەت بێ، وا بێ پەنا بێ

شەپۆلی لێڵت بوو بەقوڕاوو، کردمان بەسەردا
چاوی کۆلیلمان، لە پەرچ و گۆم ولە بێخت بەردا
بەدوای جێ پێیەک لە جێ پێ کانی سواری ناکاما
ویژدانی قەدەر لە مەینەتمانا وەک ئێمە داما
چلەی مەرگی تۆ کاکە ئەرجومەند چلەی ڕۆڕۆیە
خەبەر، خەبەری کۆچی ئازار و ناکاوی تۆیە
ئەمڕۆ چل ڕۆژە دەنگی براڕۆ، نەغمە خوانی یە
بۆ دڵخۆشیمان واعظ هەر ئەڵێ دنیا فانییە
تف لە ڕووی دنیا تف لەم فانییەی تۆی بۆ فەنا برد
تۆی لە (سەردار)ی کۆرپەی نازار و لە (میدیا) کرد
ئەی ئاموونی مەرگ هەرگیز ناتوانی ئەو شۆڕە سوارە
بشاریتەوە لە چاوی سۆزی ئەم کەسوکارە
خنجەری ئێشی مەرگت لە دڵدا برین قووڵ ئەکات
لە داخی قەدەر کە کارەساتی وا قبووڵ ئەکات

***

چاوێکی کاڵ

١٩٧٢

بەبێ بەلەم، بەبێ کەڵەک...
نیشتوومەتە ڕووی ڕووبارێ
لە ئاسمانی- عەشتار-ەوە دێتە خوارێ
بریتیە لە گزنگی چاوێکی کاڵ،
کە لە هێلانەی خەوەوە ئەفڕێ ئەدا لە شەقەی باڵ
بۆ نێرینەی ئەو ڕووبارە پەڵ ئەکوتم
هیچ حەزناکەم سەر ئاو کەووم
لە بازاڕی وتووێژا بەرچاو کەووم
نەک شەپۆلێ بمهاوێتە لای کەنارێ
بێم و بڕۆم بێ سەر و شوێن وەک نیگارێ
با نوقم بم بۆ بێ پەیی، بۆ ناخی چاو،
گۆمی بەر تەنکە سێبەری، پەلکە زێرینە تێ ڕژاو
مەگەر لەوێ خۆم ببینم کاتێ ئەبم بەهێڵی ئاو
وەکو -حەللاج، أنا الحق-کەم

لەناو مانگی گۆمی قوولا،
بەسەر خەرمانەی ڕوونەوە
وەک سکالای ڕازی شمشاڵ
بەئاوات و ئازارەوە بچمە دڵی گەردوونەوە
جا با خەلیفە بمکوژێ من سڵ ناکەم لە گەردەلوول
بەو ئاگرەی ئەم سووتێنن من دێمە کوڵ
لەگەڵ فرمێسکی بەزەیی یارەکەما
دێمە خوارێ بەتاسەوە
یا ئەتکێمە لا لێوی تەڕ
یا وەک هەڵمێ ئەرژێمە ناو هەناسەوە
یا وەک دڵۆپێ مرواری
ئەئالێم بە هەیاسەوە

***

دەسا وەرە

١٩٧٩/١١/١٢

دەسا وەرە چاوەکانم چاوەڕێتن بۆ ئەمجارەش
هەرچی هەست و نەستم هەیە، تۆیان ئەوێ بۆ ئەم کارەش
کار، کارێکە ئیجگار پێویست، دەست مەیەنە ڕێگەی نزام
چەردەیەکم لە ڕەنگی تۆ نەکەی نەکەی بدەی سزام
تۆ ئەو خەونەی کە ئەتبینم هەموو شەوێ لە خەوتنا
ئەو لەنگەرەی کە هەر بەتۆ هەڵ ئەسمەوە لە کەوتنا
منی ئەرزی بەیاری وشک هەر چاوەڕێی بارانێکم
دام گرەوە بووم بەبەهار بۆ خۆت جێگە سەیرانێکم
ئەی یارەکەی دێرزەمانم من شەیداکەی چاوەڕێتم
لەناو گێژاوی کۆچەرا دێم و دەچم ئەڵێی شێتم
بمگرە خۆت بەرم مەدە لە دامێنی هەنگاوێکتام
دڵۆپێکی ئەشک ڕێژم لە شەپۆلی شەتاوێکتام
دەستم دامێنە نامەوێ بمهاویتە پەنا و کەنار
لە نێرینەی بێ پەییدا بمڕۆینە وەک ڕەگی دار
من ئەو سۆزەم لەناو گەرووی هەزار شیعرا بۆت ئەخوێنم

هەنگم، بۆنی هەڵاڵەکان، بۆ شانی جوانیت ئەهێنم
لە کەروێشکەی سینە و مەما، بام وەک شنە بێت و بچێت...
دەست و پەنجە تینووکەم، بۆنی تەماست هەڵ مژێت
بەستەکانم وەکو گزنگ بدەن لە شوشی گەردنت
شیعرکانم وەک گووارە ختووکەی دەن گوێی شەرمنت
دەرگاکانت بخە سەرپشت من گاردێکی زۆر دەست پاکم
کەی بتەوێت پێم لێ بنێی لە ڕێگەتا مشتێ خاکم
بۆ؟!... نازانیت لە دەفتەر و دیوانما تۆ سەر کۆڕی
نەنگە لەلام، سەرۆک نەبی، حەیفە جێگەی خۆت بگۆڕی
وەک دروشمێک هەڵم بکەن لە شەقامی تەمەنتانا
لەبەر هەتاوی هاوین و لەناو باخ و سەهەنتانا
شایەت ئەبم بۆ گشت جیهان ئێوە خاوەنی گیانمن
ئێوە ئێوە تەنها ئێوە هەموو مەعنای ژیانمن

***

جەژنانە

ڕۆژی جەژنە، چاوەکانت جوانە جەژنانەم ئەوێ
من بەهەڵپەم، چاوەکانم، جامی پێوانەم ئەوێ
سەروی بالات نەوبەهارە و باخی سینەت پڕ لەبەر
خوانی تۆیە پڕ لە نانە بۆیە لەو نانەم ئەوێ
وەک هەژارێ هاتمە دەرگات، وا لە دەرگای تۆ ئەدەم
خاوەنی باخ و بەهاری، وەرزی ئەو دوانەم ئەوێ
من سەرم گەرمی شەرابی عەشقە بۆچی بێ مەزەم؟!
من مەزەی مزری هەنار و سێوی ئەو بانەم ئەوێ
چونکە گیانم وا لە کوڵدا و کوورەیە ناخی دڵم
بۆ ئەوەی دڵ دابمرکێ یاری دێوانەم ئەوێ
ڕۆژی جەژنە و سواڵ کەرێکم بێ حەیا و بێ شەرم و ڕوو
وا بە کوردی پێت دەبێژم پێکی لێوانەم ئەوێ

***

ئەم چیرۆکە

١٩٨١/٨/١٠

ڕەشەبا بوو گەرما و گڕە
ساڵ ناسەوا زەوی بێ شێ
کەس نازانێ بورجی سەبوون
لە کوێوە دێ؟ تا کوێ ئەچێ!
بۆ من (نەورۆز)ێ هاتە خوار ئێستەش نازانم لە کوێوە
سەعاتی دڵ گەڕایەوە و کەوتەوە چرکە لە نوێوە
کچێکی شوخ، نیگایەکی دەریای قووڵی، هەزار سۆز بوو
هەتا ئەهات بینایی بوو، شینایی بوو هەر پیرۆز بوو
لە شەپۆل لەشەپۆلی سینە و مەمیا...
مەودای چاوم ئەهات ئەچوو
لەناو پەلەی پەرچەمیدا وەکو ئاوارە گوم ئەبوو
لە باڵایا لە کاڵایا، لە دووان و هاتوچۆیدا
هەرچەند گەڕام خەوشێ نەبوو
کوا جوانی وا؟ کەس نەی دیوە کەس نای ناسێ
جێگەی باسی ناکاتەوە گشت ئێستگە و دەنگوباسێ
هەرچەند گەڕام خەوشێ نەبوو
کوا جوانی وا کەس نەی دیوە کەس نای ناسێ
جێگەی باسی ناکاتەوە گشت ئێستگە و دەنگوباسێ
کەچی قومێکی بەفراوی نزارێکیم نەخواردەوە
تەنها پەیکی ئاهێکمی بەدڵخۆشی نەناردەوە
ڕۆیشت ڕەنگە وەکو خەوێک دوای چەند ڕۆژێ لە بیری چم
بەڵام بەهاری ئایندەش بەقوربانی نەورۆز ئەبم

***

دڵی هەڵواسراو

خۆزگەم بەو (دڵە)ی لە نێو مەمانتا هەڵپەرکێ ئەکا
تاوێک لەم بەرەو، تاوێک لەوبەرە جێ گۆڕکێ ئەکا
خۆزگایە دڵم هەڵواسرایە لە جێی ئەو دڵە
قومم لێ ئەدا. دەمێک لەم گوڵە و دەمێک لەو گوڵە

تۆزقاڵێ زێڕی زەرد و سارد و سڕ، خودا پێی داوە
لەو ناو باخەدا چیمەنی سینەت بۆ ڕێکخراوە
کەچی دڵی من سەرچاوەی شیعر و بەستە و گۆرانی
ئەوا خەریکە وشکایی دایەت بەچاوەڕوانی
با ئاهی شاعیر بگاتە گەردوون گوێی بکرێتەوە
لەناو مەماندا بەخاڵێک چییە، جیا نەبێتەوە

***

لەسەر گونات خەیاڵی ماچ وەکو بولبول چریکەی دێ
لە دارستانی پەرچەمتا منالی دڵ زریکەی دێ

***

چاوەکانی نازە ئەمڕۆ پڕ لە سیحری ڕووی شەمن
جووتێ پێکێ مەست و مەنگی دوو خەیامی هاودەمن
بۆ یەکەم ئاوی حەیاتی چۆنی ویست ئەی خواتەوە
بۆ دووەم خۆزگە و هیوایە، خەم نەبێ نای باتەوە

***

ئەو هەناسەیەی هەڵدێ لە سینەت بابێ بەڕووما
بەناو تەمەنی پڕ لە ئەشکەنجەی ئەمێستا و زووما
وەک شنەی بەهەشت تەوژمێ ئەدا بەگیانی پەستم
بەهیوا و ئارام بەخۆزگە و تاسە و بەشیعر و هەستم

***

دڵنیام

١٩٧٩/٧/٢

من دڵنیام دڵنیا تۆزێ دڵم ئەداتێ
چونکە ئەمن شاعیرم، ئەویش خێری ئەگاتێ

ئەی کیژۆڵەی نەوبەهار منت هێناوەتە دەنگ
کەمێک گوێم بۆ شل بکە با دەنگمت بگاتێ

تۆ بەگوڵی ڕوومەتت باخی شیعرت هەژاندم
دوور نییە هەنگی سۆزم جارێک پڕی بداتێ

ئای کە جوان و شیرینی، ئای کە نەرمونیانی
بشکێ ئەو دەست و خامەی حەقی خۆتت نەداتێ

پەریی ئاسمانی خودای، هێندە بێ گەرد و پاکی
لەناو دڵما پشوویەک بدە بۆ تەنها ساتێ!

ببیت بەچاوگەی ئیلهام دڵم بۆنی تۆ بگرێ
ئیتر شیفام بۆ چییە، چیم لە ئاوی حەیاتێ

لەو لێوە تەڕ و ئاڵە، خەندەیەکم پێشکەش کە
من مەمنونم قبووڵمە لە جیاتی گشت بەراتێ
***
لەبەر نازی شەوبۆ بوو کەوتمە ناو دەریای خەیاڵ
وەکو ساوای خۆشەویست دەستم کرد بەگڕوگاڵ
***
ئەی دڵنیای گوڵ بەدەم ئالە و چاوە خومارە
نیم نیگایەک بهاوە بۆدڵی ئەم هەژارە

***
جوانی وردیلەی چاو جوان چاوێکم بۆ هەڵبێنە
هەستی شاعیر ناسکە حەیفە دڵم مەشکێنە

***
هەڵی بێنە چاوەکەت هەڵم پەڕێنە وەک شێت
وریابە نەت سووتێنم ئاهم بدات لە هەر کوێت

تیری ئەو چاوە تیژەت مەگرە دڵی هەژارم
دڵم شووشەی ناسکە بەتیشکی چاوێ ئەشکێت

موخەییەر بم لە نێوان دنیا و پێکی چاوی تۆ
هەموو دنیا لەلایەک مژێ لەو چاوەم ئەوێت

***

جوان

١٩٧٩/٧/٤

هۆ جوانە جوانە، جوانە هەموو گیانت هەر جوانە
تۆ نانی گەنمی ئاڵی شاعیر برسییە و شوانە

هەموو جوانیی ئەم دنیا وا لە ڕووتا خەمڵیوە
خاکی کوردستان نەبێ کوێ جوانی وەک تۆی دیوە؟

ڕۆژی چاوە کاڵەکەت دنیای دڵی پڕکردووم
پەیامبەری جوانیتم بۆیە تا ئێستە زیندووم

دەستێ بدە لە دەستم بزانە چۆنە هەستم
بە بادەی چاوەکانت خۆمم خەیامی مەستم

کچی بەختی خودایی گوڵی تازە پشکووتوو
لە مەیدانی جوانیدا پشت بەهیچ شت نەبەستوو

کل و ماکیاژ و بۆیە، شەرمەزارن لە ڕووتا
(طور)ی دڵی شاعیران بەجوانی تۆیە سووتا

شیعرم زمانی لاڵە خامەشم سەری قاڵە
خۆزگە ئەبووم بەحەرفێک لەسەر ئەو لێوە ئاڵە

لەناو زەردەخەنەیدا وەکو گوڵەئەستێرە
بانگم ئەکرد لە دنیا بەهەشتی خوایە ئێرە
زەبوونم جوانە دەستێک مەلوولم جوانە هەستێک
بەدەنگمەوە گەر نەیێت خوایە کوا قوڕە خەستێک

بۆ دوو جوانی جوانکیلە دڵم کرد بەهێلانە
حەیفە بەلووتە لایی بڕمێ وەکو وێرانە

دەست و قەڵەم و شیعرم وەکو بولبولی خۆشخوان
بەستە و سروود ڕێک ئەخەن بۆ ئاهەنگی هەردوو جوان!

***

ڕێگەم بدە

١٩٧٩/٥/٣

ڕێگەم بدە دای بهێنم چەپکە خەمی پەرچەمی تۆ
دەروونی من پڕ لە عەشقە، خۆم ئەکەمە هاوخەمی تۆ
ئەگەر دنیا سایەیەک بێ، بۆ ژیانم تۆش لەولاوە
چش لە دنیای بێ سەروبن، منیش ئەبمە هاودەمی تۆ
هەرچی کتێب و دیوانە دەروونم بۆ بکەنەوە
ئەوەم لەلا پەسەندترە، ببمە وشەی سەردەمی تۆ
هەرچی ڕووباری دنیایە، بەبەردەما گوزەر بکات
من ئەمەوێ تەڵێ بی بم، ئاودامانی گوێ چەمی تۆ
ئازاری ئەم سەربساتە ماڵی دەروونم دارێژێ
پزیشک و دەرمانم ناوێ، ئالوودەم بەمەرهەمی تۆ
لە هەورازی ڕێ بەندانتا، ئارام پسپۆڕی ڕێگەمە
هەموو زۆری ئەم دنیایە ئەدەم بەتۆزێ کەمی تۆ
لەسەر مێزی خوداوەندیش لەگەڵ مەسیحا بانگ کرێم
ئەوەم لەلا پیرۆزترە، چاشتێ ببمە هاوژەمی تۆ
سەرزەمینیش بەهەشتێ‌بێ‌جۆگەی هەموو شیرو شەکر
ساوای هەستم خۆی ئەهاوێ بۆ باوەش و بەرمەمی تۆ
هەر نیێۆرێک گەزاف لێدا سەبارەت بەبوون و نەبوون
من هەر ئەوەم لا باوەڕە، شتێکم لە، بەرهەمی تۆ
سیا ساڵێک ئەم جیهانە داگرێتەوە ئەمسەرەوسەر
وشک نابم، بەیانییەک لێم ببارێ شەونمی تۆ
ئەی‌دایکی شەم! هەرچی‌شوێنەهەمووی‌بێ‌بەجێ ژوان
من بەنانو دۆیەک ئەژیم دەستم کەوێ لای شەمی تۆ!

***

جێم مەهێڵە

١٩٧٩/٣/١٠

جێم مەهێڵە دەرامەتی ڕێگەکانم لێ شێواوە
دنیا هەمووی ڕووی تارێکی مەبەستەکە نیشان ئەدات

بەوڕێنەی دەست لێ شتێ خەو نەماوە سەرکوت نەکرێ
گوێم لێ بگرە جێم مەهێڵە دەورم چۆڵی بێ ئاسمانە
ئەستێرەکان لەناو لما مڵ و مووشی ڕێگە ئەکەن
بۆکوێ ئەچێ ئەم ڕووبارە بێ بنچکەی وا تل ئەدات
ڕاپێچم کات بۆکوێ ئەچێ بۆ کام دەریالووشم ئەبات

***

«– گوڵێکم بەدەستەوەیە بەختی پێ ئەگرمەوە
یەکە یەکە پەڕەکانی لێ ئەکەمەوە»
نام بات ئەم بات نام بات ئە م... م... ات
پەڕەیەکی پێوە ماوە مانی منی پێوە بەندە
هەیە مانی منی ئەوێت هەیشە ئەم دات بەدەم ئاوا
– پێش ئاو بردن باڕە شێک هات هەزار جاری دام بەئەرزا–
من، ئەو تەنها پەڕە گوڵەم لە دەستا بوو، نەم کردەوە
... نای کەمەوە، ئەی کەمەوە، نای کەمەوە، ئە... ک... وە
ئیتر منیش خەو گرتمی بۆ ناخی خۆم شۆڕ بوومەوە

***

«کە گوێ ئەنێم بەخاکەوە
چاک گوێم لێیە ژێرپێم ئەڕوات»
لە دێکەمان دارێکی زل وەکو لۆلۆ کۆنە ساڵ بوو
– ویستم خۆمی پێ ڕاگرم خۆی ئەخوران مێش تێی دابوو
قوڵگە جەوتێکی هەڵوەران، خل بووەوە بۆ ڕێی لافاو
پێی وت: پێ لە شاخێک گیرکە، لقت بداتە دەست ئاسمان
لە سێبەرتا هەزار کاوەی عەشقی تازە سەوز ئەبن و
فەرەیودونێک ناگرنەخۆ و بەر کۆشێکیش ناکەنەوە
هەر ژوانێک بەفیڕودەیت جارێکی تر ناتدەنەوە!

***

جێم مەهێڵە گزنگێکم بۆ ڕاگرە هەڵی ئەکەم
هەڵی ئەکەم بەبرژانگما بۆ دەروونم بۆ سەر دڵم
هەتا بەهارە بارانە نەمشواتەوە هەر دڕکاویم
تەنها گزنگ بێ خوێن و خەم بەسەرگیانما تێپەڕ ئەبێت

تەنها باران بێ خوێن و خەم بەناو دڕکا تێ ئەپەڕێ
جێم مەهێڵە هێشتا گیانم خز نەبووە، دڕکاوییە
هێشتا عەشقیش درەختێکە لە کوێ ئەڕوێت شاخاوییە
ئەگەر جێ، مان خووی پیاو نەبێ جێ هێشتنیش خووی پیاو نییە

***

«فنجانێکم گرتەوە فنجا نخوێن وتی: پەحا خوا فرسەتت بدا عاشق، ڕێگەکەت ئێجگار سەختە
بەڵام لە پێچێکدا دارێکی تیایە کانییەکی ڕوونی لەژێر دایە کە گەیشتیتە ئەوێ ئیتر هەموو
دنیا بەهارە!»

بۆچی ئەبێ چاوەڕوانبم تا ئەم دنیا بەهار ئەگرێت
تا ئەو ساتە گومان نییە، سەد بەهاری تەمەن ئەمرێت
جێم مەهێڵە، هەر چۆنێک بێ منیش خاکی بێ ڕێگە نیم
ڕێگەکانیش لەسەر ڕەقیی هەڵکەنراون گوم ناکرێن
سەریان ڕەقە و لەشیان پتەو بەئاسانی بانادرێن
جێم مەهێڵە، ڕێگەم هەیە جێگەم هەیە مرۆڤیشتم
مرۆڤێکم ئێجگار شەیدا، جێم مەهێڵە، کەڕوو ئەگرم
هەزار جۆرە موتوربەم کەن کە هاتمە بەر بەڕوو ئەگرم

***

شەیداکانی ئەم دنیایە ڕۆژێ هاتن سەریان لێدام
منیان نەدی وایان زانی ئیتر تەواو من نەماوم
هەتا ڕۆژێ لەناو دڵی خواوەندەوە خۆم نیشان دان
منی «حەلاج» دەنگی یارم لە ئازارا چرۆ ئەگرێ
شەیدا بوونم لەناو بێشکەی سەربڕینما زمان ئەگرێ
جێم مەهێڵە کێوەکانی دنیا هەموو تەم گرتوونی
هەر تۆفانێکم لێ هەڵکات پیرەمەگروون جێ لەنگەرمە
ئاسمان ئەنێ بەسەریەوە ئەستێرەکان لە مل ئەکات
پیرەمەگروونی جێ لەنگەر دەست لە دەستی خواوە ئەدات

***

«لە هەر کوێیەک ئەڵێن شەیدایەک خەونەکانی هاتووەتە دی
من بۆ خۆم ئەگریم!»
ئەی شەیداکان ئەگەر هەتا قوولەی قافیش ڕێگە بکەن

جێم بهێڵن، کۆڕەکەتان ناتەواوە و عەیبداریشە
نە پواز جێگەی من پڕ ئەکات، نە بەپینە دائەپۆشرێ
مێژووی عەشقە منی چەسپاندە ناو دێری سەفەرنامە
ئەوەی کە من پشتگوێ بخا بێگومانە شەیدا نییە
فیڵبازێکی مفتەخۆرە بێ سروود و بێ دڵدارە
لە کاروانی عاشقاندا بوونی هەر ئێش و ئازارە
من یارەکەم زۆر زۆر سادە و نزیکە ڕێ و بێ هەیهووە
مەرگەوەرە دڵ پیسەکان ئەوەندە ڕێم لێ تاڵ ئەکەن
لە جێی خۆما کە باوەشی خۆشەویستی بگرمەوە
ئیتر یارە دێرینەکەم خۆی دێتە ناو باوەشمەوە
ڕێم لێ مەگرن ڕێ لێ گرتن هەرگیز هەرگیز خووی پیاو نییە
جێم مەهێڵن، خۆراکی ناو توێشووەکەم بێ ئاو نییە
منداڵ دانی دایکی عەشقم بێ زەمێن و بێ ناو نییە!

***

کە ئێستگەی خەمەکانم بەیانیان ئەخەمە گەڕ
ئازارێکم بەسروودی ئەی نەیاران- ئەکاتەوە
دڵم لەژێر باری خەما، پڕ بۆ خۆینم ئەباتەوە
چاوێک ئەگێڕم بەنەخشەی دیوارەکانی دنیادا
بەشۆێن سەر هۆی خۆما وێڵم چ حەوسەرێ قووتی داوە
کام هۆلاکۆ بەچەقۆی هێڵ کردیە تۆوی سنوورەکان
بانگ ئەکەمە کاوەی عەشقم کوانێ جێ چاڵی کوورەکان
وا جێم دێڵن ئەی من لە کوێوە ڕێ بکەم بەکام ڕێ دا؟
خاڵەکانی سەر ڕووی یارم لە تۆمارگەی خەم و داخا
قەوان قەوان لێ ئەدرێن و شەقامەکان ئەیخۆنەوە
دەهۆڵژەنێکی تازە بێت قەوانەکان ئەشۆنەوە

***

«دوای ئەوەی پەیامنێری دەنگوباسی ئاژانسەکان دایان پڵۆستم ڕووم کردە ناو شار بەدوای یاری
خۆم دا دەگەڕام»
توێژێ سووراو، کلێکی ڕەش پانتۆڵێکی دەرەلنگ پان،
هاتوچۆیەک، شانکوتانێک، پیا هەڵچوونێک، ڕاوەستانێک

یارەکەی من خۆی هەڵناخات بۆ ئارەزووی بێزارەکان
یارەکەی من دڵی پڕە بەهەناسەی دڵدارەکان
یارەکەی من سینەی پڕە بەبۆنی ڕێی بەهارەکان
یارەکەی من وەک پێخۆرە بۆ ناو نانی هەژارەکان
یارەکەی من شەخڵی سۆزی شەیداکانی لێ دراوە
جێم مەهێڵە بەشوێن پێتا خۆم ئەڕژێنم شوێن بەشوێنی
جێم مەهێڵە منیش ئێستا ڕێبوارێکم ڕێگەم ئەوێت
تۆ بەولاوە بۆ هاوسەریی کەس نابینم بەمن بشێت

***

باشە ئەگەر ڕێگەم هەبێت گوڵ بەولاوە هیچ ناچنم
وەکو (مەحوی)ی ئەم جیهانە، هەرگوڵ ئەدەم بەڕووی خەڵکا
ئەگەر بەردەباران کرێم وەک (حەلاج)ە سەرمەستەکان
هەرچی حەرفێک لە سنگمایە ئەی کەم بەفیشەکی لەعنەت
لە تفەنگی (أنا الحق)دا ئەیدەم بەڕووی سەد مانشێتا
دڵدارەکەم! (شێخ ڕەزا)یش بم، (بێسارانیم) لەسەر ڕێتا!

***

گری گری ئەی شەیداکان لەگەڵ کۆچی شەما هاتم
من ئەمجارە لەگەڵ کۆچی شەمەکاندا دێم و دەچم
من لە وەلی بێزاربووم، لە دوای سووتان، خۆڵم نەبێ
لەناو بارگەی شەمەکاندا خورجم نەبێ، کۆڵم نەبێ
هۆ شەمەکان وەلیی تازە دەستی هەیە، چاوی هەیە
لە لەشکری شەیداکاندا سەربازێکە ناوی هەیە
ڕوو مەکەنە ئەو کوێستانەی خاڵ خاڵ ئەبێ لە چلەدا
بۆ نازانن زستانەکان باریان نییە، ساتیان نییە
زستانەکانی ئەم سەدە، کتێب ئەڵێ، هاتیان نییە!
بیرێکی نەوت کە هەڵکەنرا بزانن کێی لەناو دایە
بیرێکی تر کە هەڵکەنرا بزانین چی لە چاو دایە
بیرێکی کە هەڵ ئەکەنرێ ئەژدەهاک دێ خۆی و ماری
جەجالێش دێ خۆی و کەر و کورتانەکە و دەست و داری
ڕێگەی کۆچی شەیداکانیش ئەکەن بەکلکە نەوتینە

ئاشتی و شۆڕش بەیەکەوە لە چاڵێکدا سەرئەبڕن
بیرێکی کە هەڵ ئەکەنن بۆ ئەیلوولی ڕەشی تازە
«گردی زەعتەر» تەخت ئەکەن لەگەڵ ئەحمەدی زەعتەرا
نەوتەوانی ئەم جیهانە حەز بەگرد و چیا ناکەن
شەقامە ڕێی تەختیان ئەوێت بۆ هەڵپەڕکێی نەوتینەکان
بۆ چاوڕەش و بۆ چاو سەوز بۆ چاو کاڵ و چاو شینەکان

***

«وتیان شێخێکی نوورانی هاتووەتە ئاوایی دەمی گورگ ئەبەستێ...»
یا شیخ ئەرێ تۆ ئەتوانی دەمی گورگە نەوتینەکان...
وا ببەستی: لەم کۆچەدا لە بارگەی شەم جێ نەمێنم
هۆ شەمەکان دەمی گورگی کۆچەڕێگە خڕ دابخەن.
ئەڵێن باوێک داهاتووە وا شەم ئەکرن لەو خوارانە
وەک پێستە مەڕ بۆ گورگەکان، وەک ئارایش بۆ سۆزانی
هۆ شەمەکەم هەر گەردنی منی هەژار بەتوانایە،
ئازارەکانت هەڵگرێ بەڕێی خوادا تا سەر بڕوات
جێم مەهێڵن گورگی شەم خۆر لەم ڕۆژەدا وەلی ئەخوات

***

هۆ... خەڵکینە لێرە هەستان شیعرەکانم یەخسیر مەکەن
وا بەتوانجی بێ سەروبەر وشەکانم دڵگیر مەکەن
دایکەکانتان بەئێوەوە ژان گرتنی هەردوو سات بوو
شاعیر هەموو عومری ژانە ژان ئەیگرێت هەموو ساتێ
بەڵکو تولفی شیعری ببێت دەنگی گریان بتان گاتێ!
جێم مەهێڵین منی شاعیر تەوژم وتینی کاروانم
لە نوێژی گشت نەورۆزێکا قەسد و تەکبیر و قورئانم.

***

سەردانێک لە گوڵەژاڵە- پەخشان

١٩٧٨

گوڵە ژاڵە... چۆنی؟
- زۆر چاکم، لە چاکیدا ڕووم ئاڵە-
- ئەی بۆ ئەڵێن تاڵیت؟!